

BIM Atzeneta del Maestrat

Època XI N° 20 - novembre/gener 2021-22

La AODL informa

A Atzeneta cal saber

Les nostres esportistes

Gent d'ací

Ens conten des del Col.legi

Medi Ambient

Des de la UJI

Les associacions parlen

Des del Casal Popular

Els nostres artistes

Des de la Cooperativa

El temps i la Meteo a Atzeneta

Agenda

HORARIS

AJUNTAMENT

De dilluns a divendres de 9 h a 14 h.
Dissabte de 9h a 13 h.

www.atzenetadelmaestrat.es

Facebook: Ajuntament d'Atzeneta del Maestrat

ESCOMBRERIES

A partir de les 20 h.

RECOLLIDA D'OBJECTES VOLUMINOSOS

El quart dimecres de cada mes.

CEMENTERI

Tots els diumenges (hivern de 15 h a 17 h i estiu de 16 h a 18 h).

ALTRES SERVEIS A L'AJUNTAMENT

SERVEIS SOCIALS

Dilluns de 9 h a 13'30 h i dimecres amb cita previa (722739456) a la 2ª planta de l'ajuntament.

ARQUITECTA MUNICIPAL

Dimarts de 10 h a 14 h a l'ajuntament.

VETERINARI

Dimecres de 10 h a 11 h a l'ajuntament.

NOTARI

Dijous cada 15 dies a l'ajuntament.

TELÈFONS D'INTERÉS

AJUNTAMENT 964 37 00 18

CENTRE DE DIA 964 37 09 19

CENTRE DE SALUT 964 37 05 43

GUÀRDIES 698 614 472

FARMÀCIA 964 37 00 54

COL-LEGI PÚBLIC 964 73 82 50

BANKIA 964 37 00 53

BBVA 629 005 298

BANTIERRA 964 37 01 64

GUÀRDIA CIVIL 964 37 00 63
062

CASA ABADIA 964 37 03 36

EXTENSIÓ AGRÀRIA 964 39 96 90

AUTOS HICID 964 20 01 22

EMERGÈNCIES 112

INFORMACIÓ 012

HOSPITAL GENERAL 964 72 50 00

HOSPITAL PROVINCIAL 964 35 97 00

HORARI D'AUTOBUSOS

ATZENETA-L'ALCORA-CASTELLÓ

ATZENETA

Eixida 6'30 h

L'ALCORA

Arribada 7'30 h

Eixida 7'35 h

CASTELLÓ

Arribada 8'00 h

Eixida 18'00 h

ATZENETA

Arribada 19'30 h

VISTABELLA-ATZENETA-CASTELLÓ

VISTABELLA

Eixida 6'00 h

ATZENETA

Arribada 6'50 h

Eixida 7'00 h

CASTELLÓ

Arribada 8'30 h

Eixida 15'30 h

ATZENETA

Arribada 16'50 h

Eixida 17'00 h

VISTABELLA

Arribada 18'00 h

Edició: Ajuntament d'Atzeneta

Coordinació: www.teescribologuequieras.com

Impressió: Paperam Impressions

Disseny: Juan Gil

La gent que fem aquest BIM volem que estiga obert al major nombre d'opinions. Tot aquell que vulga col.laborar, de qualsevol manera, ens ho pot fer arribar a l'ajuntament o a l'adreça electrònica bimatzeneta@gmail.com.

Col·laboracions, incloses les fotogràfiques, d'aquest número:

Associació d'ames de casa (Tere Vayá), Melchor Rovira, Carmen Rovira Monfort, Paco Esteller, Pilar Ferreres, Miguel Ángel Moliner, Balma Ballester, Paco Usó, Arcadio Vidal, Rafa Gil, Marín, Neus Bartoll, Isidre Andreu (pare), Isidre Andreu (fill), Eladi Roca, Leo Gil Saura, Xavi Pallarés, Paco Barreda, Rocío Bellés.

ANY NOU, PANDÈMIA VELLA

Sembla l'any de la marmota. De nou l'hem començat amb una, amb una altra resurrecció de la pandèmia, inesperada per a la majoria fa tan sols tres, quatre mesos, quan pensàvem que la vacunació era el final. No obstant això, el virus sembla còmode entre els sapiens i malgrat la nostra catalogació d'acompanyant poc grat, es queda.

Davant la seua persistència, la nostra resiliència, la nostra capacitat d'adaptació com a espècie, fins i tot la nostra assimilació de l'íntim com un element més del nostre mapa de malalties convivents en el màxim grau de minimització de danys. Acabada de llanguir la sisena ona, el caire pedagògic, profilàctic, domiciliari i hospitalari del virus ha mutat fins a l'inimaginable quan aquell març de 2020 ens va reduir a presoners dels nostres murs domèstics.

Conviure, coexistir són els verbs imperants. Sense perdre-li ni la cara ni el respecte. The show must go on, el show, en aquest context, és la vida, amb els seus obstacles i les seues satisfaccions, gestionant-la amb ciència, amb paciència, però sense màscares interiors que l'aprimen, bastant fatiga ens causen les externes.

I és que una pandèmia no deté el rellotge de la història, per molt monopolística que s'exhibisca. Sense anar més lluny, sense que la pandèmia ho impedisca, Atzeneta del Maestrat va complir recentment -el 8 de gener-, set segles i mig. 750 anys de la constitució formal com a municipi a través del lliurament de la consegüent carta de poblament en 1272 per part del noble Guillem d'Anglesola a Ramón Canet, a Guillem Colom i a 80 pobladors més perquè formalitzaren administrativament un assentament habitat des dels temps dels berbers i encara més enllà en el temps.

Un aniversari que es veurà enrobustit per una sèrie d'actes que tant l'Ajuntament com associacions privades aniran organitzant al llarg de

l'any, confiem que amb les traves d'aforaments, distàncies i pors socials afeblides al seu torn per la feblesa del virus.

El temps és aqueix cúmul de vida que sempre transcorre cap avant, sense reparar en assumptes humans. El temps se serveix de l'atmosfèric, del geològic, del còsmic per a teixir la història i

l'intrahistòria de nosaltres els sa-

piens que malgrat les ínfulas que ens donem, a penes sí hem sigut capaços d'arrapar una part de l'escorça del planeta que ens acull.

Atzeneta també marca sempre cap avant. Cada número d'aquest BIM recollim una sèrie de millores tant en l'esquelet com en l'epidermis del municipi. L'activitat és incessant. Es repara a curt i es programa a mitjà i llarg termini, perquè governar és anticipar-se a aqueixes necessitats que ni tan sols els veïns saben que poden arribar a tindre fruit de la velocitat dels temps.

750 anys de continuïtat, sense ruptures traumàtiques, només recanviant els ocupants, haguera de fer-nos meditar sobre la necessitat imperiosa no sols de conservar l'heretat, sinó d'embellir-ho, adequar-ho a l'evolutiu i dotar-ho d'aqueix confort urbanístic i servicial per a aspirar a altres tants segles de perpetuïtat. Atzeneta no ha perdut a penes efectius humans per la pandèmia, només alguna trencallositat temporal de la salut o de la convivència que s'evidenciarà com a lleu quan li apliquem l'òptica del temps sobre aquests anys.

Any nou, pandèmia vella, però Atzeneta renovada per a esperar el futur sense màscares amb bon color de carrers.

L'AODL informa

Ajudes convocades per l'ajuntament durant el 2021

La Generalitat va publicar el Decret llei 1/2021, de 22 de gener, del Consell (DOCV número 9005 de data 26/01/2021), pel qual s'aprova el Pla Resistir, que incloïa ajudes parèntesis en cada municipi per als sectors més afectats per la pandèmia relacionats en el seu Annex II.

En aquest decret s'assigna al municipi d'Atzeneta del Maestrat un import total de **36.212 euros** per a negocis i comerços locals.

Les ajudes anaven dirigides als autònoms i microempreses amb un màxim de 10 treballadors següents:

- Que figuren d'alta en la matrícula municipal de l'IAE inclosos a l'annex II.
- Que figuren exempts de l'IAE d'aquest municipi inclosos a l'annex II.
- Que es troben en funcionament a data a 31/12/2020.

Aquest Ajuntament va realitzar dues convocatòries d'ajudes, una primera on es van beneficiar 5 empreses del municipi segons l'annex II.

Concedides aquestes, va quedar romanent, així que es va optar per convocar una segona convocatòria, perquè aquests diners pogueren arribar a altres empreses que no tenien accés a les ajudes. En aquesta segona, van ser 15 els negocis beneficiats.

Reactivem Empreses

L'Excma. Diputació també va publicar unes subvencions perquè els ajuntaments de Castelló per a l'establiment d'ajudes municipals per als sectors més afectats per la pandèmia denominada "Reactivem Castelló-Empreses. Exercici 2021".

Així que l'ajuntament va publicar al B.O.P. amb data 13/11/2021 la convocatòria de les bases per a les ajudes dirigides a altres sectors afectats per la pandèmia diferents dels anteriors (Pla Resistir) i que no havien obtingut ajudes perquè no es recollien el seu IAE en les bases.

Aquestes ajudes anaven dirigides a autònoms i microempreses amb un màxim de 10 treballadors i que complisquen les següents condicions:

- Que figuren d'alta en la matrícula municipal de l'IAE inclosos en l'annex I de les bases.
- Que es troben en funcionament amb data de la publicació de les bases.
- Que es troben al corrent de les seues obligacions tributàries, seguretat social i no ser deutor per resolució de procedència de reintegrament.

La Diputació va assignar al municipi d'Atzeneta del Maestrat un import de 10.456,74 euros que es va distribuir a parts iguals entre els 5 sol·licitants que complien els requisits que s'exigien en les bases.

Cal indicar que, durant tot el 2021 s'han repartit 46.668,74 euros en ajudes a les empreses i negocis locals entre fons propis, i línia d'ajudes de la Generalitat i de la Diputació.

A Atzeneta cal saber

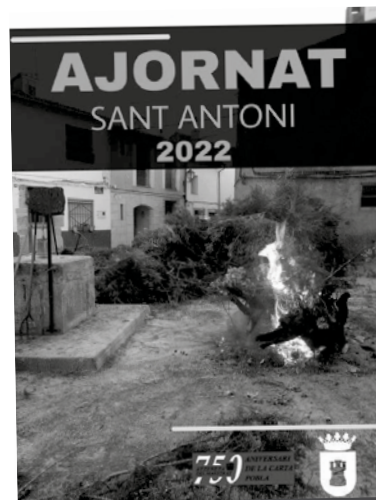
Campanya "Compra al poble"

Francisco Molés Nàcher ha sigut el guanyador del primer premi de la campanya, "Compra al poble", consistent en 150€ i un lot de productes. El segon premi va anar a parar a Javier Monserrat. Van compartir el tercer, dotat amb 75 €, Natalia Fabra i Andrés Juan. Els quatre premis de 50€ van recaure a Dolores, Fina Monferrer Agut, María Victoria Beltrán i Paula Cantavella. Una edició més, la iniciativa va resultar tot un èxit, tant pel nombre de comerços locals que es van sumar a ella, com per la participació d'un veïnat sempre compromés amb Atzeneta.

Sense Sant Antoni

Els clavaris junt amb l'Ajuntament, van decidir ajornar la festivitat de Sant Antoni, fins que la situació pandèmica deixi celebrar-la amb condicions segures. Confiam que siga prompte.

No a la MAT

El dissabte 8 de gener va tindre lloc la Caravana contra la MAT. Va eixir del nostre poble i fins el camí cap a Castelló es van anar sumant centenars de vehicles. A més, un bon grapat de gent es va afegir a la plaça de Maria Agustina de Castelló, on es va llegir un manifest conjunt per tancar l'acte reivindicatiu.

Cacera de porc senglar

Durant els mesos de desembre i gener va continuar la cacera del porc senglar a diferents llocs i partides del terme d'Atzeneta. La Caseta Roja, les Foies, el mas de Boix, el mas de Vidal, el Bovalar, i la Font del Forcall van ser algunes de les zones escollides pels caçadors locals. L'Ajuntament va avisar a través de les seues xarxes a la població per tal d'evitar incidents.

Decoració Nadalenca

A primers de desembre es va engalanar la façana de l'Ajuntament amb la decoració nadalenca feta amb materials reciclats que han fet la gent de la Unitat de Respir i les Ames de Casa. Gent d'ací, feines, d'ací, goig de terreta.

Editorial "Cooperativa"

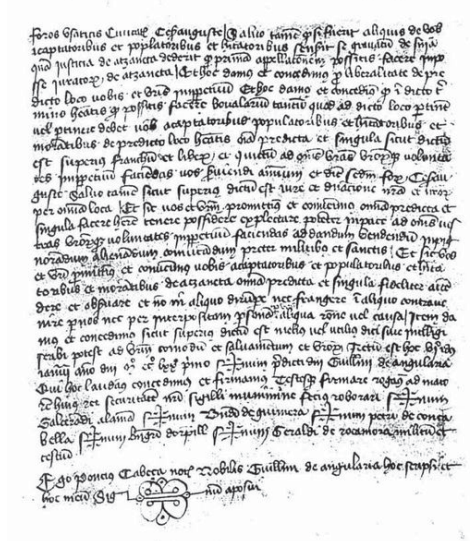
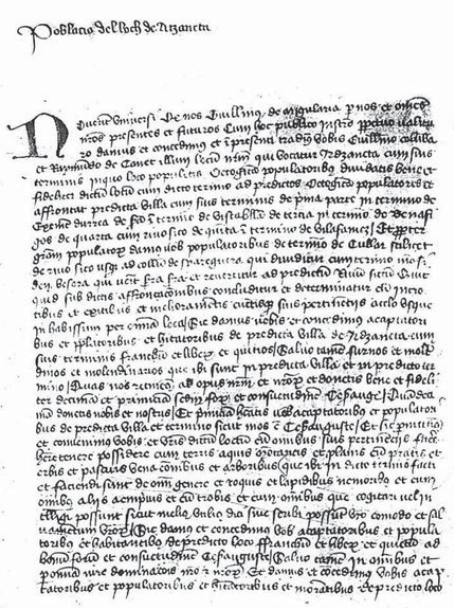
El dia 8 de desembre, dia de Fira a Atzeneta, va tindre lloc la presentació del llibre "Penyagolosa, una mirada íntima", editat per la Cooperativa, on van assistir les autoritats i un nombrós públic. Un recull d'imatges del nostre territori fetes pels aficionats Alfonso Porcar Benages, Fotografia Nacho Gimeno, Rafa Gil Marín, Arcadio Vidal Sales i Ana Escrig amb el fil conductor del relat obra de Miguel Angel Moliner. Disponible en el Charter i en Arquia d'Atzeneta.

Atzeneta del Maestrat compleix 750 Anys

Un 8 de gener de l'any 1272, el noble Guillem d'Anglesola atorgava carta de poblament a Guillem Colom, Ramon Canet i 80 pobladors més, segons els furs i costums de Saragossa. Esta concessió suposava la fundació de la vila

d'Atzeneta del Maestrat. L'ajuntament té previstos una sèrie d'actes per a enguany per tal de commemorar aquesta efemèride. Els anirem anunciant en els pròxims mesos.

Recollida solidària d'aliments

Un any més el poble d'Atzeneta del Maestrat ha mostrat la seua solidaritat amb els més necessitats, col.laborant de manera massiva en la campanya de recollida d'aliments.

Atzeneta del Maestrat, contra la violència de gènere

Es va commemorar a Atzeneta el Dia Internacional contra la Violència de Gènere.

Veïnes i veïns es van concentrar a la plaça de la Font per tal de penjar unes mans amb el nom de

cadascuna de les víctimes del 2021.

Tot seguit, es va llegir un manifest i el nom de totes elles per acabar l'acte.

Millorant el poble

Treball del alumnat del taller de #labora amb una rampa d'accés als llavadors.

També han pintat els dibuixos de l'exterior de la ludoteca.

Reciclatge cartó

L'Ajuntament ha instal·lat un nou contenidor de reciclatge de cartó de gran volum, al Carrer Jaume I.

Paratges naturals

L'Ajuntament mitjançant una subvenció de paratges naturals municipals de Diputació, ha dut a terme l'empedrat de les escales del Castell. També destacar els treballs de mitigació en els

voltants d'aquest, per prevenir incendis. Per altra banda, també s'ha renovat la senyalització del camí a Culla i s'ha desbrossat aquesta senda.

Els Reis D'Orient a Atzeneta

El diumenge 2 de gener ens va visitar el patge reial a la Plaça Major!! Un munt de xiquets i xiquetes li van fer arribar les seues cartes.

El dimecres 5 de gener es va celebrar la Cavalcada dels Reis d'Orient. El 2021, degut a la pandèmia, vas ser un poc difícil per als més menuts, però com es van portar d'allò més bé no es podien quedar sense la nit més màgica de l'any, on la il.lusió il.lumina els carrers del nostre poble. Tot i açò, la cavalcada d'enguany va ser diferent a la resta dels anys. Els Reis Mags feren un recorregut pel poble i se'ls va poder veure des de la vorera, sense entrar l'esglèsia.

Activitats a la Unitat de Respir

La gent de la Unitat de Respir gaudeix d'unes activitats molt variades. El passat mes de novembre van visitar l'ecoparc mòbil. Recentment l'Ajuntament els ha comprat un Conecta 4 gegant. També disfruten d'un taller de musicoteràpia amb una subvenció de la Diputació de Castelló. I per Nadal, van gaudir preparant objectes nadalencs per al Nadal; un any més se'n van anar a casa ben carregats.

Violència animal

Un fet per igual luctuós, macabre i execrable ha tingut lloc en el nostre terme municipal. Melchor Rovira (fill), propietari de Duc, un gos tofonaire criat entre xiquets i noble com a pocs, segons les seues pròpies paraules, va detectar la desaparició de l'animal. Estranyat davant ella i després d'una cerca amb altres gossos, va trobar el cadàver de Duc amb uns signes d'acarnissament desmesurats en el que sens dubte havia sigut un acte de salvatgisme animal.

Denunciat el fet davant la Guàrdia Civil, aquesta es va fer càrrec de les perquisicions. I encara que el BIM no sol recollir notícies de successos, aquesta vegada fa una excepció per a mostrar la seua solidaritat amb l'assidu col·laborador de la secció de El temps alhora que posar en guàrdia a la població d'una conducta, humana sens dubte, que ha sigut capaç d'arribar a aqueix grau de violència cap a un gos.

CENTRE EMPRÉN

COWORKING & VIVER d'EMPRESSES

Balma Ballester Saborit

El Centre Emprén suposa una molt bona oportunitat per a tots aquells emprenedors que necessiten disposar d'un lloc tranquil de treball, on puguem desenvolupar les seues idees.

Aquest centre se situa a la planta baixa de la Casilla, en la carretera Castelló, i consta d'unes instal·lacions molt completes: 4 despatxos en la sala principal, 4 taules en la sala coworking, una sala de reunions, un WC i una sala d'exposicions amb cuina, corrent les despeses generals (llum, aigua, calefacció, internet, neteja) per compte de l'Ajuntament d'Atzeneta del Maestrat.

Els usuaris d'aquest servei podran romanre al centre un mínim d'un mes i un màxim de 6 mesos, sense perjudici de renovació d'aquest plaç en cas de que en eixe moment no hi haja llista d'espera.

A més, segons les necessitats que tinga cada interessat, es pot escollir la tarifa de 50€/mes, que inclou una taula, cadira, cadira per a les visites, aigua, llum, calefacció, WC, internet, neteja setmanal, un fitxer amb clau, l'ús de cuina/office i la sala de reunions, o la tarifa de 35€/mes, en cas que una tarifa més econòmica s'ajuste més als seus interessos, incloent-hi tot el mencionat anteriorment, sols que en vegada d'un despatx disposarà d'una taula i caïra en la sala comuna. La capacitat màxima serà de 8 persones (4 coworking + 4 despatx).

Per a més informació, us animem que acudiu a les oficines de l'Ajuntament.

Les nostres esportistes

Rocío Bellés Albert

Amb el baló entre peus

Juanma Velasco

La recorde quan encara anava a primària, amb la pilota entre els peus, com l'única xica de l'equip de l'Atzeneta aleví de futbol 7. Quan va créixer va debutar en el futbol convencional, el que es juga amb 11, però com el futbol femení no tenia la importància d'ara, va derivar a la modalitat que es practica en sala. En l'actualitat milita en el Bisontes femení, equip de la 2a divisió de futbol sala. I com desconec la seua trajectòria, millor la relata ella.

EDAT: 23

ESPORT: Futbol Sala

EQUIPS: VALL D'ALBA CF, UD ATZENETA, CD ELS IBARSOS I BISONTES CASTELLÓ FSF

ANY D'INICIACIÓ: Tenia 8 anys quan vaig començar a jugar a futbol en el Vall D'Alba CF (2006).

MOTIU DE L'INICIACIÓ:

Sempre m'ha agradat tot tipus d'esport, però des de ben menuda jugava a futbol amb el meu germà Diego en el carrer de casa i quan

anava a l'escola sempre volia jugar en l'hora del pati en els meus amics. Vaig començar a jugar a futbol perquè era una xiqueta que destacava amb el baló als peus en el pati de l'escola i vaig seguir jugant a futbol sala perquè a partir d'infantil ja no està permès que les xiques juguen en el mateix equip que els xics. Vaig tindre sort que prop de la meua casa, Sento s'haguera interessat a formar i entrenar un equip femení on la majoria érem xiquetes a les quals els agradava el futbol.

FACILITATS FAMILIARS:

Quan vaig començar a jugar a Vall d'Alba, al meu pare no li va semblar molt bé al principi, ja que al viure en un mas i cuidar de mare, la qual té esclerosis múltiple, no era compatible en portar-me a entrenar a Vall d'Alba dos dies a la setmana. Però, gràcies a Jaume que jugava en el Vall d'Alba i que

Paqui va convèncer a mon pare i em portava i em tornava a entrenar vaig acabar jugant a futbol 7.

Després es va crear l'equip aleví a Atzeneta i tot va ser més fàcil, ja que mon pare podia portar-me alguna vegada a entrenar, i quan no podia anava amb Genoveva i Eric que també viuen a Meanes. Quan vaig començar a entrenar als Ibarsos era ell el que em portava als entrenes i partits fins que als 16 anys em van comprar la moto i ja era un poquet més independent.

Sempre m'han donat totes les facilitats que han pogut i estic molt agraïda per tot el que han fet i segueixen fent per mi.

HORES D'ENTRENAMENT SETMANAL:

Quatre hores i mitja d'entrenaments més el partit del cap de setmana.

HÀBITS DE VIDA:

Intente portar uns hàbits de vida saludables i cuidar l'alimentació per a estar en forma i previndre lesions. Soc fan de tots els esports i m'agrada practicar-los en el meu temps lliure, però també m'agrada la cerveseta de després i tindre una vida social activa.

TÍTOLS:

Campiona de Copa amb el CD Els Ibarsos (2014), Campiona de Lliga amb el CD Els Ibarsos (2014), Campiona Lliga Autònoma amb el CD Els Ibarsos (2015), Campiona de copa autonòmica amb CD Els Ibarsos (2015) i Campiona Lliga Autònoma amb el CD Els Ibarsos (2016). Tercera d'Espanya amb la Selecció Valenciana sub21.

ALTRES GUARDONS:

Vaig ser pitxitxi de la lliga en 2015 amb el

CD Els Ibarsos, però, sens dubte, el millor premi ha sigut totes les amistats que m'han donat aquest esport i totes les experiències ja siguen bones o dolentes que m'han fet créixer com a jugadora però, sobretot, com a persona.

VALORS QUE ET PROCURA L'ESPORT:

Em procura molts valors, com la confiança en les companyes i l'entrenador, el respecte a les rivals i a l'àrbitre i la disciplina a l'hora d'anar a entrenar per a millorar tant individualment com en equip... però l'aspecte més rellevant és el treball en equip, ja que no es pot aconseguir cap objectiu si tots els integrants no remen cap a la mateixa direcció.

DARRERA COMPETICIÓ:

L'última competició és la Segona Divisió Fe-

menina de Futbol Sala (Grup 2). És una competició que requereix molt de temps i esforç, ja que viatgem per la Comunitat, Catalunya i Aragó per a jugar els partits corresponents del grup.

REPTES DE FUTUR:

L'any passat vam estar molt prop de jugar el play-off d'ascens a la màxima categoria, així que aquest any l'objectiu no és un altre que jugar i guanyar. Per a mi seria molt satisfactori pujar a primera amb aquest club, ja que porte molts anys jugant en Bisontes i totes les persones que formen part ja són com família.

FINS A QUAN?:

M'agradaria retirar-me quan anar a entrenar i a jugar siga una obligació i no un "hobby", però la realitat és que crec que seguiré jugant fins que les cames em deixen. En els

últims quatre anys he passat dos voltes per quiròfan per dos lesions importants. La primera em vaig trencar el creuat de la cama esquerra i la segona em vaig trencar en menisc i el creuat de la cama dreta. Tinc clar que si torne a lesionar-me una altra volta serà l'última (espere que no), però és un aspecte que tinc molt present quan estic competint i que m'ajuda a gaudir molt més dels partits.

ALGUNA COSA PERSONAL:

Porte molts anys jugant a futbol sala i no ho canviaria per res. Aquest esport mai m'ha donat a menjar, però m'ha donat la possibilitat de conèixer a persones que són molt importants per a mi i que m'han ajudat en els pitjors moments.

He tingut la sort de passar per dos clubs com Els Ibarsos i Bisontes on sempre m'he sentit com a casa i he conegut a companyes que ara són amigues.

Gent d'ací

Isidro Andreu Renau

MESTRE, Y NO ES NECESARIO AÑADIR NADA MÁS

Juanma Velasco

Rehuimos el confort pandémico del exterior y nos recluimos en el interior de un bar desierto de parroquianos del centro de Castellón para evitar los siete u ocho grados vespertinos de un enero tenaz en las heladas. Es lunes, tercer lunes de enero; según los algoritmos, el día más triste del año, pero ni Isidro Andreu, el mestre "Sidro", ni tampoco el que suscribe dejamos entrever tristeza alguna y pedimos dos birras, la suya de botellín, la mía de barril, importa poco.

"Sidro", por esa costumbre local de apoco-

par los nombres que comienzan por vocal, es uno de esos tipos que forman parte del paisaje visual humano d'Atzeneta, lo que los clásicos dan en llamar "un clásico", alguien que llegó a Atzeneta apenas con 16 años de la mano de Pepe Aparici para hacerse cargo de una banda de música estancada porque según reconocía la humildad de su entonces director Osvaldo Giner -que la había rescatado de una hibernación activa en 1976- su sapiencia musical no daba para más.

4 de septiembre de 1982, sobre las 22:30.

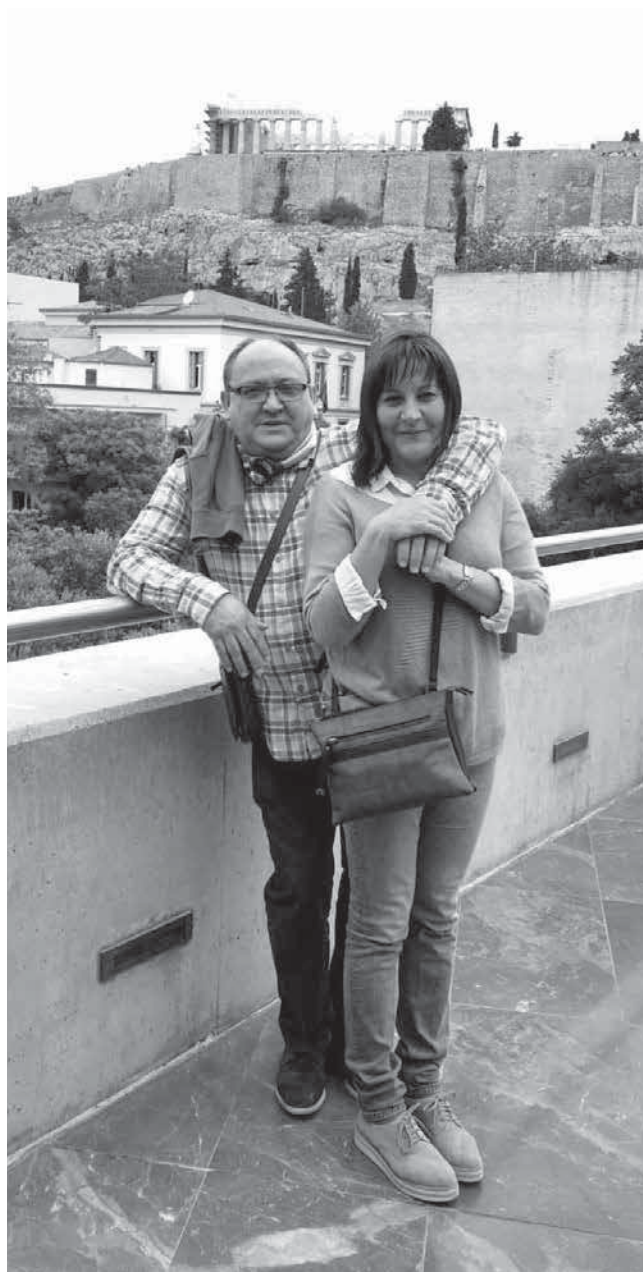

Los veteranos de entonces de la banda, cuando vieron que un adolescente lampiño era el propuesto para sustituir, batuta en mano, al sacerdote quedaron asombrados; incluso uno, del que el mestre no quiere revelar su identidad, exclamó que esperàvem a algú que ens ensenyare i no que vinguer a aprendre. Pero cuando el moronero se hizo cargo de la situación, desenvuelto como se producía, integrante ya desde junio de la Municipal de Castelló y les instó a afinar, los músicos, desacostumbrados al verbo, compusieron un rictus de extrañeza.

Pero el xiquet sabía lo que hacía, lo que decía, lo que ordenaba. Llevaba desde los seis años vinculado con la música, con atracones docentes en el conservatorio de Castelló y con añadiduras particulares de su tutor musical particular, el maestro Joaquín Sanchís, y además del aprendizaje había nacido con un don en los oídos y se había ido forjando una personalidad que suscitaba de inmediato apegos emocionales; todavía conserva ese otro don de la simpatía natural.

Los músicos aprendieron a afinar; Osvaldo ya tenía sucesor, uno de Moró que tocaba el bombardino, su instrumento de cuna, propagaron los gacetilleros locales. Cuarenta años más tarde, cuarenta, repito el número, Isidro continua al frente de una de las mejores bandas de la provincia, superior en nivel musical a muchas otras radicadas en municipios de mayor entidad demográfica, y aunque advierte que la escasez de materia prima humana para renovar las bases puede pasar factura a la formación en unos años, por el momento suman alrededor de sesenta los integrantes y la cifra ofrece garantía de continuidad y solvencia a corto y medio plazo.

Isidro fue a nacer en Sant Joan de Moró, por aquel 1966 todavía pedanía de Vilafamés. En Moró transcurrieron sus años infantiles y adolescentes, siempre con la música como acompañante más allá de los juegos

y los deberes, con un padre entregado a su formación por su condición igualmente de músico, un padre que lo transportaba al conservatorio para que el segundo de los Andreu-Renau gozara del academicismo musical que lo pudiera proyectar más allá de ser un mero integrante de banda de pueblo y le permitiera incluso dedicarse profesionalmente a los pentagramas.

El bar que nos contiene sigue registrando el mismo vacío de clientes, quizá sea cierto aquello del día más triste del año; nosotros, por si acaso se nos asoma el desconsuelo, pedimos otra y continuamos conversando. Tenemos referentes comunes, su paisaje

humano atzenetí es mi mismo paisaje, conocemos nombres, hombres, ritos, hitos, efemérides locales y eso vincula, aunque no nos tratemos con asiduidad. No entresaco en el intercambio, porque el protagonismo es suyo y no mío, mi gratitud perpetua a su aportación musical con el órgano con motivo del funeral de mi madre. En mis conversaciones posmortem con ella, esas en las que el emisor y el receptor siempre es uno mismo, me hizo saber que de no haber estado muerta de cuerpo se hubiese dejado llorar, pero estándolo, solo el alma mostró su alegría indescriptible por escuchar las mismas piezas que ella misma cantaba en los incontables funerales a los que asistió. Te reitero las gracias por aquí, mestre.

El chico prometía, refiere que a los once años su padre-taxista lo depositó junto a su inseparable bombardino en el punto de recogida del autobús que acogía a los músicos

de la banda de Suera con dirección a las Fallas de Valencia. Once años, sin pelos en los lugares estratégicos todavía, pero ya con un bagaje interpretativo del virtuoso que lo animaba. Ya en las calles de Valencia y tras acometer el primer pasodoble, en el descanso posterior, los músicos asueranos se arremolinaron en torno a él para preguntarle poco menos que de qué planeta provenía, a esa edad y con tanta pulcritud en el metal.

Lo recuerda con nostalgia de la que no provoca caries en el alma porque aquello tuvo continuidad, porque su carrera musical sigue tan prometedora como en aquel 1977, porque mantiene un diapasón en el oído que le permite identificar cuál de la decena larga de clarinetes (o cualquier otro instrumento) desafina en un ensayo, en un concierto, porque mantiene un entusiasmo de novato después de cuatro décadas de paternidad responsable de la banda de Atzeneta, su

banda, su pueblo, su hábitat...

Porque aunque en el DNI figure Sant Joan de Moró como la geografía de su primera cuna, aunque su madre viva allí, aunque su padre y mentor emocional falleciera también allí no hace demasiado, aunque sigue poseyendo casa y fincas en Moró, confiesa que se siente de Atzeneta, por aquello que uno no es de donde nace sino de donde paca. En Atzeneta se casó, con Lledó, que también y gracias a su influencia se vinculó a la música hasta la profesionalización docente; en Atzeneta se construyó la casa donde recalca cada fin de semana; en Atzeneta se han integrado socialmente Inés y "Sidret", sus descendientes, ambos seguidores por naturaleza -sin imposiciones familiares, matiza Isidro- de la tradición musical familiar y ambos también profesionales de la docencia musical que les permite y debiera permitir vivir de la divulgación de las notas. Todavía andan ambos curtiéndose en los conservatorios y más allá. Y matiza que se siente tan atzenetí como el que más, pero sin perder del todo sus raíces

moroneras, pese que a su juicio su pueblo natal no se parece demasiado al que acogió sus años iniciales. Y aunque no ha dejado de visitarlo porque allí le resiste una parte sustancial de su familia y el himno de la localidad mantiene su autoría, ha perdido ese nudo primordial que ata a las personas con sus pastos de cabecera. Y para contrarrestar, aduce que socializa más cómodo en Atzeneta, donde no necesita quedar con nadie, donde solo requiere salir de casa, aparcar en el bar para almorzar, generalmente los sábados, para convertirse en el más joven de la mesa, a sus 55, antes de iniciar, sobre las diez, su magisterio a los educandos.

Su gratitud retrocede hasta aquellos días en los que no tenía coche y pernoctaba en casa de Aparici, o en la de Carrillo, pero la que con más deleite recuerda es la de "l'auelo Medall", donde se sentía tratado como un hijo y de la que llegó a tener llave para que la usara a su antojo. Gestos de solidaridad como aquellos contribuyeron a solidificar los cimientos de su enamoramiento sin retorno hacia Atzeneta.

Como ya se ha aludido ingresó, también con 16, en la Banda Municipal de Castelló. En ella se fogueó y hasta fue propuesto un tiempo después como potencial subdirector, pero una suma de egos, de intereses y de desavenencias internas lo descabalgaron de promocionar a un puesto que él no pretendía. Conoce al dedillo el escenario musical de la provincia y más allá. Ha colaborado con numerosas bandas tanto a nivel de intérprete coyuntural, como a nivel de director sustituto, casi siempre con el altruismo como prebenda. Singularmente comprometido con la de Benicàssim, desde la que le propusieron en firme que fuera director titular, doblando, según palabras de la directiva de la banda, el salario que percibiera de la de Atzeneta. Cuando el mestre Isidro les planteó con qué banda debería actuar, por ejemplo, en el Pregó magdalenero -espacio temporal en

que coexistían las dos formaciones-, la junta directiva de la banda benicense le exigió que con ellos, por supuesto. Isidro les replicó que la primacía de su banda, de la de Atzeneta no estaba en venta, que primero ella, después ella también y si quedaba hueco la que se presentara. No obstante, su buen talante, su carácter conciliador y su diplomacia propiciaron una continuidad colaborativa con la banda de Benicàssim cuando esta necesitaba de su concurso y aunque no admite pago en metálico, sí en especies en forma de cesión de instrumentos a la atzenetina cuando el concierto lo requiere.

Sus dos hijos, receptores de ofertas educativas musicales de no pocas bandas, solo han recibido una consigna de su parte, solo una. Atzeneta y su banda first, porque la banda de su pueblo es como su tercer vástago, o su primero.

La conversación pierde el hilo temporal y acabamos abordando otros considerandos de su vida relacionados, en su mayoría, con la música. Charlamos de contemporáneos y saca a relucir la figura de Cristóbal Badenes, tan genio como figura, tan activista de lo musical y tan falto, a su juicio, de un mayor reconocimiento póstumo de Atzeneta. Apunta que suyo fue el alumbramiento del coro parroquial y de aquellas orquestas que tanto renombre alcanzaron y tantos recuerdos proporcionaron quienes hoy tienen más de cuarenta y tantos años. No solo eran orquestas, sino embajadas rodantes de Atzeneta en los confines españoles.

"Sidro" le brindó su particular homenaje -y también a Osvaldo- resucitando los Criosger's hace media docena de veranos y sin otra pretensión que divertirse con la música como objeto de culto, actuaron en Atzeneta y en algún que otro pueblo colindante. Siempre con Isidro al frente de los ensayos, de las contrataciones y del entusiasmo.

El monopolio que la música ejerce en la cotidianidad de "Sidro" no ha dejado apenas

oxígeno en las palabras para constatar que Isidro ingresó en la antigua Caixa Castelló, después Bancaja, posteriormente Bankia y ahora Caixabank a los 18 años, en 1984. Otros tiempos, los padres aconsejando seguridad para sus hijos, un trabajo que le permitía compatibilizar esa música que le hubiera permitido integrarse en una orquesta grande, como la de Salamanca (para la que tenía oferta) y adentrarse en otra liga de la música, pero se mantuvo aquí, apegado a la terreta. Y aunque está saturado de la banca, como tantos de su generación, aunque aguarda la prejubilación como maná, reconoce que el desempeño de esa actividad secundaria en su ecosistema emocional posibilitó que continuara dirigiendo la banda de Atzeneta y fusionarse con paisaje y paisaje hasta asumir esa identidad atzenetina de la que se enorgullece y que pasea por donde transita.

Retornando a las partituras, el mestre resulta infatigable por igual en sus enseñanzas que

en su aprendizaje, y motivado por esa curiosidad persecutoria de los secretos de los instrumentos se propuso tocar el acordeón durante el confinamiento y lo logró porque es poseedor de un duendecillo interior que ilumina sus pentagramas. Todavía está en ello porque sabe, él sí, que no es, todavía, lo suficientemente virtuoso como con otros instrumentos de metal y percusión, pero que por el momento y a falta de perfeccionarse le basta para acompañar con el instrumento celebraciones como la del Rosari de la Aurora y la Desperta de la última edición de la Fira d'Atzeneta donde el acordeón dinamizó els gojos y dotó de un extra de festividad a la tradición más que centenaria.

Se confiesa ateo, pero refiere que simpatiza con el cura y prueba de ello es que refuerza algunas liturgias al teclado. Lo alude como persona que fa poble y enfatiza su labor más allá de los altares y las homilías porque se ha integrado, como el propio "Sidro" lo hizo hace cuarenta años, en el tejido social de

una Atzeneta en la que nunca sobran manos ni mentes para mantenerla viva en lo cultural más allá de los esfuerzos municipales por hacer de su pueblo, el de Isidro, y el mío, un lugar mejor para vivir.

No le pregunto cuántos años prevé que pueda estar al frente de la banda porque intuyo que la respuesta sería algo similar "fins que el cos i el cap aguanten", porque aunque los emblemas nunca se jubilan, Isidro es uno de esos tipos tan lúcidos que sabe que la música es el más numantino de esos emblemas y que siempre resiste a los individuos que la aman.

Mestre, embajador, alteza de las notas, que te vaya largo porque será señal de que a ti, a la banda, a la música y a Atzeneta les va también bonito.

Ens contem des del Col·legi

Més enllà de la Covid, es renova el Consell Escolar i ens preparem per acomiadar una gran mestra a l'aulari d'Atzeneta

Un nou trimestre ha començat i hem deixat enrere uns mesos que, comparant-los amb el curs anterior, han sigut bastant "tranquils". Per descomptat, ens referim a confinaments generalitzats i quarantenes. Però la normativa al respecte a partir de Nadal ha canviat: cal arribar al 20% de positius entre l'alumnat d'una aula per confinar-la i ja no es realitzen proves PCR massives als contactes dels positius. Tota una nova realitat que està costant de pair a la comunitat educativa: però si no porten mascaretes no s'han de confinar, tenint en compte que estan tot el dia junts?; i si és contacte però té una vacuna?; i si és contacte, té una vacuna, però ha passat recentment la malaltia?; i si... Moltes preguntes i una nova normativa per donar-hi resposta. I, segurament, en el moment que hom llija aquest article, ja hi haurà damunt de la taula una nova legislació. Us podem ben assegurar que al despatx de direcció tenim una carpeta amb el títol "COVID" i ja és més gruixuda que la de les "AUTORITZACIONS", i aquesta ja era de per si ben grossa!

Esperem i desitgem que davant l'allau de casos que segurament tindrem al llarg d'aquest hivern, la simptomatologia dels nostres infants i familiars siga lleu i cadascú estiga sempre ben acompanyat de la família.

I malgrat tot, aquest nou trimestre esperem recuperar una certa normalitat, després d'uns primers mesos de curs amb alguns sobresalts: vam haver de suspendre l'excursió als bombers d'Infantil en l'últim moment, van haver dos grups confinats el dia de l'acte de Nadal que no van poder participar de la festa... Així doncs, encarem el febrer esperant que el nostre alumnat d'ESO pugui realitzar l'eixida a la neu, que tots puguem celebrar Carnestoltes... Al proper article us contarem com de bé s'ho hem passat, segur!

Deixant de banda aquest tema tan recurrent, també ens agradaria emprar la veu que ens proporciona el diari del poble per poder donar les gràcies a alguns companys, mares i pares que han format part del Consell Escolar durant els últims quatre anys i que, arran de les últimes eleccions, han deixat pas a gent nova. Han sigut uns últims anys complicats, però sempre han fet el possible per vindre i participar-hi. Moltes gràcies a Teresa Badenes, Lola Villalonga, Pilar Bellés, Juanjo Tur, Inmaculada Gil, Piedat Bertran i Víctor Jiménez. I cal donar la benvinguda a les noves incorporacions a aquest òrgan col·legiat de participació democràtica: Noelia Usó, Mapi Guirado, Eduardo Sánchez-Gil, Cristóbal Martínez, Víctor Branchadell, Jose Rubio,

Andrés Villalba, Carlos Escobar i Nati Rovira. A més a més, cal donar també la benvinguda als representants de l'alumnat, als quals els agraim enormement la seua participació desinteressada.

I ja per finalitzar, ens agradaria tornar a aprofitar aquest article per agrair la gran tasca que una de les nostres companyes ha realitzat al llarg de tota la seua vida professional. Una companya que, d'ací res, ens deixarà

per poder gaudir de la merescuda jubilació. Sempre participativa, preocupada pels seus "xiquets i xiquetes", sempre disposada a convidar gent del poble a participar de l'escola, preparada per fer eixides pel terme, projectes, cooperatives... Ha fet de tot fins l'últim moment professional. Ha avançat amb els temps, i tot plegat amb bon humor i moltes hores de feina. Fina, moltes gràcies. Sempre seràs una gran mestra, perquè ho eres.

Medi ambient

Paco Esteller

Autillo europeo

- **NOMBRE CIENTÍFICO:** Otus scops.
- **ORDEN:** Strigiformes.
- **FAMILIA:** Strigidae.
- **GÉNERO:** Otus.
- **ESPECIE:** Otus Scops.
- **DESCRIPCIÓN:** Es la más pequeña de las nocturnas: mide unos 20 cm, con una envergadura de algo menos de 50 cm y pesa alrededor de 100 gr. Poseen penachos y su plumaje extraordinariamente críptico les vuelve prácticamente invisibles en un tronco si mantienen cerrados los ojos. Se dan dos coloraciones de plumaje con coloraciones intermedias entre el gris y el rojizo. El pico es negro. El iris, amarillo pálido en pollos, pasa a amarillo limón en los adultos.
- **HÁBITAT:** El hábitat típico del autillo son los sotobosques fluviales, jardines y parques, evitando áreas forestales muy densas. Necesita áreas abiertas en las que cazar.
- **ESTATUS Y DISTRIBUCIÓN:** En la península Ibérica cría Otus scops mallorcae. También se encuentra en las islas. Migra para invernar hacia el sur hasta zonas africanas probablemente comprendidas entre el desierto del Sahara y el bosque ecuatorial. Posiblemente, parte del contingente europeo permanezca en el sur de la Península o en el norte de África durante el invierno.
- **COMPORTAMIENTO:** Especie exclusivamente nocturna, se apoya en el plumaje críptico y en sus orejas cortas y anchas para pasar desapercibido durante el día mientras descansa en las ramas. Caza desde posaderos, capturando las presas en el suelo o forzando a las que vuelan a bajar a tierra.
- **ALIMENTACIÓN:** Preferentemente en insectos, aunque ocasionalmente captura pajarillos, anfibios y reptiles.
- **REPRODUCCIÓN:** Anidan en agujeros de árboles, frecuentemente en nidos de Pito Real Picus viridis. El tamaño de puesta varía entre 3 y 6 huevos, puestos cada 2 días. Son incubados por la hembra durante 24 o 25 días, y los pollos abandonan el nido a los 21 días de vida, aunque no vuelan correctamente hasta los 33 días.

Pimpinela menor

- **NOMBRE CIENTÍFICO:** Poterium sanguisorba L.
- **FAMILIA:** Rosáceas.
- **SINÓNIMAS:** Hierba del cuchillo, sanguinària, gaitun, herba da espinela.
- **DESCRIPCIÓN:** Planta bienal de tallo anguloso, derecho, a veces tumbado y rojizo. Hojas verde claro. Opuestas, ovales y con bordes dentados. Flores agrupadas en cabezuelas terminales, de color verde con bordes manchados de blanco. El fruto es seco, pequeñito, duro, con caras arrugadas, que encierra 2 o 3 semillas. Olor herbáceo, dulce; sabor de pepino salado, según la variedad.
- **PROPIEDADES:** Astringente, hemostático, vulnerario, diurético, carminativo, digestivo.
- **PARTES UTILIZADAS:** Raíz, sumidades floridas.
- **COSECHAR EN:** Verano.
- **COMO SE USA:**
- **Para la salud:** Para combatir la diarrea. Decocción: hervir durante 5 minutos en un litro de agua, 30 gramos de hojas, filtrar y edulcorar con mucha miel. Tomar varias veces al día. Garagarismo y lavado de heridas. Cocimiento: Poner 40 gramos de raíz por litro de agua dejar hervir 10 minutos. Filtrar el líquido para utilizarlo.
- **Para la cocina:** Las hojas de pimpinela menor tienen un sabor, ya se dijo, parecido al pepino salado y se viene utilizando como aromatizantes en las ensaladas. Se emplea asimismo en la preparación de sopas y menestras, así para aromatizar numerosos platos, vinagre, etc.
- **Para la belleza:** Quemaduras solares: Decocción: Hervir unos 15 minutos 50 gramos de sumidades floridas por litro de agua. Filtrar y aplicar en forma de compresas.

ADVERTENCIA. Al recolectar esta planta no confundirla con otras hierbas venenosas muy parecidas que suelen crecer a su lado.

Des de la UJI

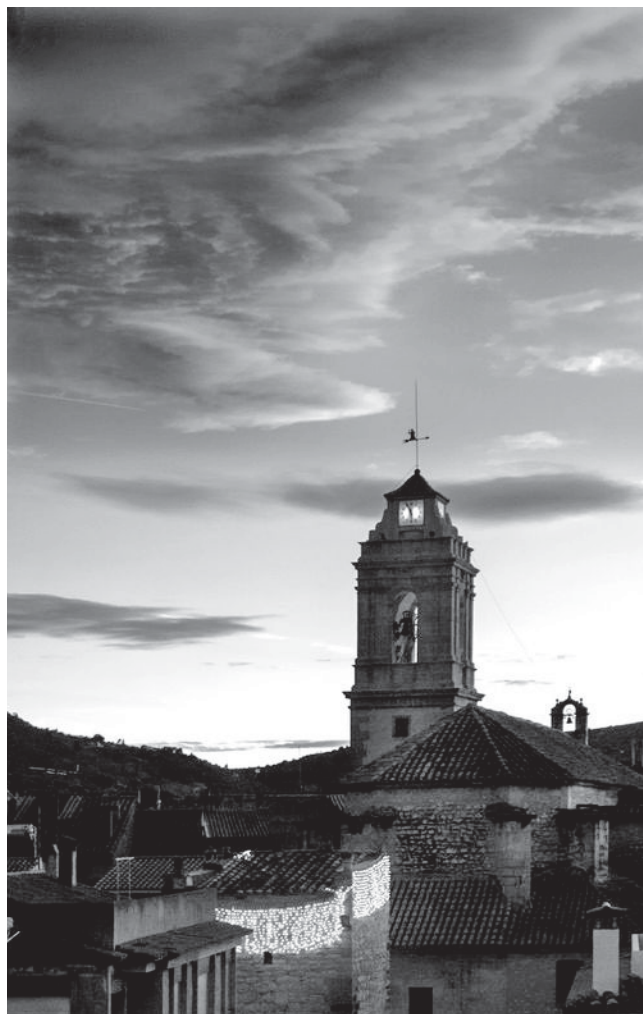
750 anys de la carta pobla d'Atzeneta del Maestrat

Miguel Ángel Moliner

El 8 de gener de 1272 ("VIº idus januarii") Guillem d'Anglesola va rubricar i segellar la carta pobla d'Atzeneta, amb la qual cosa es va materialitzar la fundació del nostre poble. Seria molt atrevit per la meua part fer una aproximació històrica o jurídica del document, ja que no soc expert en la matèria, però no puc resistir-me a comentar algunes coses que m'han semblat interessants. He consultat alguns escrits de Mossén Jesús Miralles (especialment una anàlisi que fa del contingut del manuscrit), d'Enric Guinot, catedràtic d'Història Medieval de la Universitat de València (particularment un estudi de les cartes pobles del nord del Regne de València), i de Vicent Garcia Edo, professor d'Història del Dret de l'UJI.

El primer que s'ha de dir és que el text està redactat en llatí, que era la llengua franca d'aquells temps (com l'anglès hui en dia); però el manuscrit original no existeix. La història coneguda és la següent. Mossén Jesús troba que el 1320 el mestre de Montesa autoritza i autentica una primera còpia de la carta pobla original, a partir d'una "vella i esgarrada per deixament" (cal recordar que només havien passat quaranta-huit anys des de la seua redacció i signatura). El 1623 el comanador de Perputxent i lloctinent general de l'orde de Montesa en farà una altra còpia autenticada. El 1981 Mossén Jesús detecta que ha desaparegut la còpia que es guardava a l'ajuntament. Ara només en queda una de dipositada a l'Archivo Histórico Nacional, secció Órdenes Militares (de l'any 1416)

Una segona qüestió d'interés és: què és una carta pobla i per què es redacta? Mossén Jesús diu que després de la conquesta cristiana va haver-hi resistència i sublevacions de la població morisca contra els invasors cristians (cal recordar que els àrabs havien sigut propietaris d'aquest territori des del s. VIII, i aleshores veien com els cristians s'apropriaven de les terres on havien nascut i que havien treballat durant quasi 400 anys). Una revolta, liderada per Al-Azrac en 1247, va provocar un primer decret d'expulsió signat pel rei Jaume

I (encara que s'ha de dir que el despoblament ja era un problema, perquè la carta pobla de Culla és de 1244). En qualsevol cas, la població morisca local va anar abandonant les seues cases i terres i això va provocar una pèrdua dràstica de població de les viles i castells del territori de Culla i de la resta del Regne de València.

Una tercera qüestió important és sobre el contingut. Com bé diu Mossén Jesús, la carta pobla té una estructura estàndard: protocol, cos i escatocol. S'ha de començar dient que en temps medievals de conquesta hi havia tres estaments: noblesa, església i camperols. Quan es plantejava la conquesta de nous territoris, el rei havia de negociar primer un repartiment de les

noves terres entre nobles i eclesiàstics per tal d'aconseguir un estol suficient d'homes d'armes (en aquells temps els reis no tenien grans exèrcits ni un poder absolut i solien tindre disputes armades amb nobles poderosos, com va passar entre el rei Jaume I i el noble aragonés Balasc d'Alagó). És a dir, la conquesta era un negoci en el qual tots volien traure una bona tallada. Així, les noves terres conquerides passaven a ser propietat d'un senyor feudal o eclesiàstic que concedia el domini útil als camperols a canvi d'un cànon o cens. Aquesta figura jurídica es diu "emfiteusi", i no comporta una compra-venda entre el senyor i els camperols, sinó una cessió del domini útil i de l'explotació de la terra; però el senyor en conserva la propietat (prova d'açò és que el 1303 els Anglesola venen tots els territoris del castell de Culla a l'orde del Temple). El primer senyor del castell de Culla va ser Jaume I. Però com que Balasc d'Alagó s'havia avançat conquerint el castell de Morella, el rei el va obligar a canviar-se'l pels castells de Culla i de les Coves (després d'un setge reial a Morella). En 1272 el senyor feudal del castell de Culla era Guillem d'Anglesola IV ("Guillermus de Angularia" al text original en llatí), net de Balasc d'Alagó (Constança, filla de Balasc, es va casar amb Guillem d'Anglesola III). La casa pairal d'aquesta nissaga estava a la població d'Anglesola, a l'actual comarca d'Urgell (Lleida).

Al protocol de la carta pobla d'Atzeneta apareix el nom del senyor i de dos pobladors: Guillem Colom ("Guillermo Columba") i Raimon de Canet ("Raymundo de Canet"). No sabem qui eren aquests dos personatges. Al respecte Enric Guinot diu que el sistema de repartiment utilitzat per Guillem d'Anglesola a les terres del castell de Culla va consistir a designar una o dues persones que s'encarregaven del repartiment dels terrenys (els quinçons). Al cas d'Atzeneta en va designar dos per als vuitanta pobladors (a Culla dos per a seixanta pobladors, i a Vista-bella quatre repartidors). Si entrem en el cos del document, com ja s'ha dit, una car-

ta pobla és un contracte jurídic d'emfiteusi entre el senyor feudal del territori i els camperols que l'exploten. És al cos on es descriuen les especificacions del contracte.

Primer es descriuen els límits del territori objecte del negoci. Aquesta part és molt important perquè és l'origen del nostre terme municipal. S'ha de dir que el terme no coincideix amb el que ara coneixem per diferents qüestions que afecten dues partides: el Castell i Meanes.

En un principi el 1272 el Castell (anomenat "Castelar Veyl de Atzeneta") estava inclòs al terme d'Atzeneta, però el 1273 va ser objecte d'una carta pobla pròpia (ratificada el 1274) a favor de Bernat Guimerà, soldat dels Anglesola, i un dels testimonis de la carta pobla d'Atzeneta. Mossén Jesús diu que això va ser així perquè era propietat de Margelina d'Anglesola, germana de Guillem (no obstant això, és Guillem qui el 1273 signa la carta pobla del Castell). No sabem ben bé quan s'integra formalment el Castell al nostre terme municipal, però sí que se sap que no s'incorpora plenament al territori del castell de Culla fins a 1387, quan Pere de Queralt (descendent de Margelina) el ven al Mestre de Montesa (es conserva un pergami on es descriu la presa de possessió). L'extensió territorial sota la jurisdicció del Castell ocupa un triangle entre Xodos, el barranc del Gorg fins la rambla i Les Useres.

En segon lloc, hi havia un problema amb Meanes perquè estava repartit dues vegades: a Culla i a Atzeneta. La redacció de les dues cartes de poblament estableix uns límits territorials difusos que se superposen (igual que va passar amb

les Useres, amb qui vam tindre un plet que va durar uns quants segles). El 1520 la concòrdia de Meanes solucionarà el problema: heretats de Fumero, mas d'Ays, Meanes i altres drets són d'Atzeneta i el mas de Montllat i altres, de Culla. Una altra qüestió interessant que s'extrau del cos és que la legislació civil i criminal que s'aplicava a Atzeneta era la dels furs de Saragossa ("Cesaraguste"). Segons Enric Guinot, la comunitat de pobladors d'Atzeneta podia elegir justícia i jurats. Qui jutjava en primera instància era el justícia d'Atzeneta. Si no s'estava d'acord amb la sentència es podia apel·lar als jurats locals. Finalment es podia acudir al justícia de Saragossa (saltant-se el senyor feudal). Com que Balasc d'Alagó era aragonés, els furs que s'aplicaren als seus territoris eren els de Saragossa (com a molts pobles del Maestrat i dels Ports). Una curiositat que apunta Enric Guinot és que la carta pobla d'Atzeneta va ser l'última en què es van utilitzar els furs de Saragossa, perquè a la carta pobla de Vila-Real de 1274 ja s'utilitzen els furs d'Aragó.

Fins quina data es van aplicar els furs de Saragossa? Els furs del Regne de València es van promulgar en 1238, però no va ser fins ben entrat el s. XIV, després de la guerra de la Unió (1347-48), quan els pobles del Maestrat, alineats majoritàriament amb el bàndol perdedor, van ser obligats a acatar els furs de València.

Més coses descrites al cos. S'indica que els pobladors tindran capacitat il·limitada per a "fer, haver, tenir i posseir" les "terres, aigües, muntanyes i planes, herbes i pastures, caça i arbres, roques i pedres, i boscos i amprius". El senyor es reserva el monopoli del forn i del molí. A canvi, els camperols havien de pagar dues rendes (cens), segons els costums de Saragossa: delme i pri-

mícia. El delme consistia en el pagament d'un percentatge de la collita que normalment era per a l'església, però que en el cas d'Atzeneta diu que s'ha de donar al senyor. La primícia era un altre percentatge de la collita que es pagava al senyor feudal, però que al cas d'Atzeneta és cedit a la comunitat local ("acaptadors i pobladors de la nomenada vila i terme, segons costum de Saragossa").

Un altre element d'interés és que es parla d'acaptadors, pobladors, habitants i residents. Segons Mossén Jesús, els acaptadors i pobladors són els

propietaris d'un quinyó (tros de terra donada) el qual poden vendre, hipotecar, alienar i permutar, però no abans d'un any i un dia de tindre'l, i mai als militars o als sants (eclesiàstics). Els habitants i residents són pobladors sense quinyó. També és rellevant destacar que es faculta els pobladors a crear el bovalar ("tan gran com pugue"), que és un terreny comunal dedicat a la pastura de les bèsties de treball. Aquest és l'origen jurídic del nostre Bovalar.

Finalment, a l'última part (l'escatocol) apareix una fórmula d'acomiadament, la signatura del senyor feudal (Guillem d'Anglesola), les signatures de cinc testimonis (Galceran Alman, Bernat Guimerà, Pere Concabella, Berenguer d'Orpinell i Guerau de Rocamora) i la del notari (Ponç Cabeça). Segons Mossén Jesús, els testimonis són tots soldats de l'estol dels Anglesola. Suppose que seria normal per a l'època, però hui resulta estrany veure que no apareixen les signatures de la contrapart (Guillem Colom i Raimon de Canet).

Enric Guinot diu que les cartes de poblament que els Anglesola fan al territori del castell de Culla són molt generoses (en comparació amb les dels senyors eclesiàstics) per l'alta discrecionalitat que tenen els pobladors en la disposició de les terres, per la poca pressió senyorial (que es manifesta en només dos monopolis i la cessió de la primícia a la comunitat local), i per permetre evitar la jurisdicció del senyor feudal en poder apel·lar directament al zalmedina (justícia de Saragossa).

Què va passar una vegada la carta pobla va ser signada i segellada? Imagine que Guillem Colom, Raimon de Canet i les seues famílies degueren instal·lar-se a Atzeneta i degueren revisar el

territori i delimitar els quinyons. Sabem que la part més antiga del poble s'ubica a la Placeta, que és on es degueren anar ocupant habitatges abandonats, construint-ne de nous i instal·lant-se els vuitanta pobladors i les seues famílies. Diu Mossén Jesús que el llistat de repartiment es feia constar en un document anomenat atzemim (a Catí s'ha conservat). Suppose que també es degueren triar els càrrecs de la vila. Mossén Jesús diu que a l'època foral eren: justícia, jurats, mustassaf, síndic, lloctinent del justícia, consell i consellers. Aquell va ser el primer ajuntament de la història d'Atzeneta.

La carta pobla s'ha d'interpretar en el context històric en què es produeix, per la qual cosa no es fàcil entendre-la completament amb els ulls actuals. No obstant això, resulta curiós que 750 anys després d'Atzeneta del Maestrat es troba amb el mateix problema que va donar lloc a la seua fundació: el despoblament. Igual que aleshores sembla que cal crear condicions propícies en termes d'ocupació i habitatge per a incentivar la repoblació.

Després d'escriure aquest text em sembla que Guillem Colom i Raimon de Canet són els grans oblidats de la història d'Atzeneta. Tots sabem que Guillem d'Anglesola va ser el senyor feudal que va concedir la carta pobla, però els que van vindre i van iniciar el projecte que ara nosaltres estem continuant van ser aquells dos repartidors que foren capaços d'atraure vuitanta pobladors amb les seues famílies. Hui diríem que van ser uns grans emprenedors. Servisca aquest escrit per a reivindicar la seua memòria i rescatar-los de l'oblit.

En qualsevol cas estem d'aniversari i de festa grossa: 750 anys no es compleixen tots els dies. Segurament Guillem Colom, Raimon de Canet i aquells vuitanta pobladors no es creuriem el que ara és Atzeneta. És just que nosaltres, els seus descendents, els fem un sentit homenatge de gratitud per donar-nos l'oportunitat de continuar aquell projecte comunitari que ells van començar fa set segles i mig.

Transcripció de la Carta Pobra (V. Garcia Edo; <http://www.setenadeculla.uji.es/>)

1272, gener 8

Arxiu Històric Nacional. Madrid. Ordes Militars. Ms. 542C, ff. 8v-9r. Còpia simple de 1416
Noverint universi, quod nos Guillelmus de Angularia, per nos et omnes nostros presentes et

futuros, cum hoc publico instrumento perpetuo valituro damus et concedimus et in presenti tradimus vobis, Guillermo Columba et Raymundo de Canet, illum locum nostrum qui vocatur Adzaneta, cum suis terminis, in quo loco populetis octoginta populatoribus, dividatis bene et fideliter dictum locum cum dicto termino ad predictos octoginta populatoris.

Et affrontat predicta villa, cum suis terminis, de prima parte in termino de Exemen d'Urrea, de secunda in termino de Vistabella, de tertia in termino de Benafigos, de quarta cum rivo sico, de quinta in termino de Vilafamez.

Et propter gratiam populorum, damus vobis populatoribus de termino de Cullar, scilicet de rivo sico usque ad collum de Spareguera, qui dividitur cum termino mansi d'en Besora, qui venit serra serra et revertitur ad predictum rivum siccum.

Quicquid sub dictis affrontationibus concluditur et determinatur, cum introitibus et exitibus et melioramentis cunctisque suis pertinentiis, a cello usque in habissum, per omnia loca, sic damus vobis et concedimus acaptatoribus et populatoribus et habitatoribus de predicta villa de Adzaneta cum suis terminis, franchum et liberum et quitios, salvo tamen furnos et molendinos et molendinarios, que ibi sunt in predicta villa et in predicto termino, quas nos retinemus ad opus nostrum et nostrorum.

Et donetis bene et fideliter decimam et primiciam secundum forum et consuetudinem Cesarauguste, quam decimam donetis nobis et nostris, et primiciam habeatis vobis acaptatoribus et populatoribus de predicta villa et termino, sicut mor est Cesarauguste.

Et sic promittimus et convenimus vobis et vestris dictum locum cum omnibus suis pertinentiis facere, habere, tenere, possidere, cum terris, aquis, montaneis et planis, cum pratis et erbis et pascuis, venationibus et arboribus que ibi in dicto termino facti et faciendi sunt de omni genere, et roquis et lapidibus, nemoribus, et cum omnibus aliis adempriis, et cum trobis et cum omnibus que cogitari vel intelligi possunt, sicut melius, utilius, dici sive scribi possunt vestro comodo et salvamentum vestrorum.

Sic damus et concedimus vobis acaptatoribus et populatoribus et habitantibus de predicto loco, franchum et liberum et quietum, ad bonum forum et consuetudinem Cesarauguste, salvo tamen in omnibus et per omnia iure dominationis nostro et nostrorum.

Et damus et concedimus vobis acaptatoribus et populatoribus et habitatoribus et morantibus

de predicto loco, foros, usaticis civitatis Cesa-
rauguste, salvo tamen quod si fuerit aliquid de
vobis acaptatoribus et populatoribus et habi-
tatoribus senserit se gravatum de sententiam
quam justitia de Atzaneta dederit, quod primam
appellationem positus facere in posse juratorum
de Adzaneta. Et hoc damus et concedimus, pro
liberalitate, de predicto loco, vobis et vestris, im-
perpetuum.

Et hoc damus et concedimus que in dicto ter-
mino habeatis quod possitis facere bovalarium,
tantum quod a dicto loco pertinent vel pertinere
debet.

Vobis acaptatoribus, populatoribus et habitato-
ribus et morantibus de predicto loco, habeatis
omnia predicta et singula, sicut dictum est supe-
rius, franchum et liberum et quietum, ad omnes
vestras vestrorumque voluntates imperpetuum
faciendas, vos servandi annum et diem secun-
dum forum cesarauguste, salvo tamen sicut su-
perius dictum est, iure et donatione nostra et
nostrorum per omnia loca.

Et sic vos et vestrum promittimus et convenimus
omnia predicta et singula facere, habere, tene-
re, possidere, explectare potenter, in pace, ad
omnes vestras vestrorumque voluntates imper-
petuum faciendas, ad dandum, vendendum, in-
pignorandum, alienandum, comutandum, preter
militibus et sanctis.

Et sic vos et vestri promittimus et convenimus vo-
bis, acaptatoribus et populatoribus et habitatori-
bus et morantibus de Adzaneta, omnia predic-
ta et singula fideliter attendere et observare, et
non in aliquo dirumpere nec frangere, in aliquo
contravenire per nos nec per interpositam per-
sonam, per vos aliquam ratione vel causa.

Item, damus et concedimus, sicut superius dic-
tum est, melius vel utilius dici sive intelligi scribi
potest, ad vestrum comodum et salvamentum et
vestrorum.

Actum est hoc VI° idus januarii anno Domini
M°.CC°.LXX° primo.

Sig+num predicti domini Guillermi de Angula-
ria, qui hoc laudamus, concedimus et firmamus,
testesque firmare rogamus, ad maiorem huius
rei securitatem nostri sigilli munimine fecimus
roborari.

Sig+num Galcerandi Alaman. Sig+num Bernar-
di de Guimera. Sig+num Petri de Concabella.
Sig+num Berengarii d'Orpill. Sig+num Geraldii
de Rocamora, militum et testium.

Ego Poncius Cabeça, notarius nobilis Guillermi
de Angularia hoc scripsit et hoc meum sig+num
aposui.

Les associacions parlen

Ames de casa d'Atzeneta

Estimades sòcies:

Tornem a estar en contacte gràcies al BIM.

Les activitats que hem fet últimament han sigut.

El 25 de novembre un taller de decoració. Amb pals de fusta i teles o llanes, hem construït les lletres de la paraula BON NADAL, per tal d'adornar un lloc emblemàtic del poble, les van ficar al balcó de l'Ajuntament. El taller va estar dirigit per tècniques de la Diputació i vam ser unes quinze participants.

El dia 10 de desembre vam celebrar el sorteig de plantes al local polivalent. Aquest any no es va pagar res i vam sortejar una dotzena de plantes. Després vam gaudir d'un cafetet o infusió i unes pastetes. Ens vam alegrar molt de la participació, ja que hi havia al voltant de 70 persones.

Abans del Nadal vam ajudar a Amparo Badenes a muntar una exposició de Betlems Artesanals, fets amb diferents tipus de materials com càpsules de café, pinyes, cartó i paper, corda i llana, scubidú, "hueveres" i botons. Han estat esposats tots els nadals a la casa de cultura.

Esperem que aquesta sexta ona de la COVID s'acabe prompte i puguem reprendre algunes activitats i viatges.

Desitgem salut per a totes vosaltres i per a les vostres famílies.

Una salutació
LA JUNTA

Des del Porrejat

Directiva de la UD Atzeneta

LA COPA SOU VOSALTRES, AFICIÓ...

Benvolguda afició d'Atzeneta, una vegada més la directiva de la U.D. Atzeneta, ha volgut posar el seu granet d'arena en aquesta nova edició informativa.

La Nostra Copa ha arribat a la seua fi per als rogets, després d'aconseguir derrotar a diferents rivals de superior categoria, ens vam veure eliminats davant un superior Alcora, que ens va tornar a posar els peus a terra després de l'eufòria de les eliminatòries anteriors. Va estar un partit emocionant des de l'inici, on els visitants es van imposar amb un 3-4 final, on les decisions arbitrials afavoriren a l'equip Alcorí. Feien molts anys que no es veien 3 àrbitres dins del terreny de joc, i va resultar insuficient per assenyalar fora de joc en un gol totalment legal en els instants finals de partit, que hagués forçat la tanda de llançament de penals tan desitjada.

L'afició va gaudir d'una autèntica jornada copera de futbol, on les constants transicions en atac i en defensa, i la multitud d'ocasions d'ambdós equips, va estrenar de forma desbaratada el nou marcador electrònic. Nosaltres vam demostrar una vegada més, que som un dels camps que més gent atrau per a seguir un partit de futbol regional, fins al punt d'alabar la nostra afició en concloure el partit, per part de l'equip rival.

És un aspecte del qual hem estat sempre orgullosos, i que no ens cansarem de repetir, bé siga per ací o per les xarxes socials. Estem il·lusionats i motivats de tenir sempre el vostre suport, bé siga en els bons moments com en els no tan bons. Mai és un mal moment per allevar eixe alé incombustible que tant us caracteritza. Hem demostrat del que som capaços i tenim moltes ganes de seguir en aquest camí, i amb això, aconseguir completar una bona segona volta per a intentar acabar en les parts altes de la classificació. Vos animem a continuar venint al Porrejat amb la mateixa passió per animar als nostres, com sempre, respectant les mesures preventives que vam prendre a principis de temporada, i que ens estan donant bons resultats, i caracteritzar el camp com un lloc d'atracció al públic segur. Moltes gràcies per tot, junts som més forts i recordem que encara queda molta guerra per donar. #123Atzeneta!

Societat Musical Santa Cecília d'Atzeneta

LA BANDA NO SOLS SOBREVIU, SINO QUE VIU

Moments difícils per a tots, també ho són per a la Banda. Aquesta pandèmia ha allunyat la música de banda de la gent dels nostres pobles, encara així, la banda continua la seua activitat i aviat tornarem a intercanviar emocions amb la música.

Tot i que les Societats Musicals no passen per un bon moment, aquest any sí que es va celebrar la festivitat de Santa Cecília, patrona dels músics. La celebració d'aquesta va englobar activitats per a totes les edats, des del gimcana per als alumnes de l'escola fins al "Tardeo" per a tot el poble. Els músics vam tindre la "nostra festa" després de molt de temps i amb aquesta, vam gaudir d'un cap de setmana de germanor. També aquest any, van començar a formar part de l'agrupació els alumnes: Júlia Barberà, Jordi Branchadell, Carla Escrig, Núria Escrich, Josep Escrig, Anabel Monfort, Ariadna Monferrer, Júlia Ahicart, Jordi Colomer i Víctor Peris.

Treball, hores i molta dedicació la que interveixen tant els alumnes de l'escola, com tots els membres de la banda per a la realització d'activitats musicals. Tot i això, la situació sanitària actual no ens va permetre la realització del Concert de Nadal tal i com estava previst. En breu el tornarem a programar.

Actualment, la banda assaja amb vista a les festes de la Magdalena, i esperem poder realitzar els nostres actes amb la màxima normalitat possible.

La banda d'Atzeneta no es rendeix, és més, la banda creix dia a dia i açò és cosa de tots. Per aquest motiu, agraïm a tots els socis la seua col·laboració i des d'ací, també animem a tots aquells que encara no ho són, a fer-ho.

Ens veiem aviat.

Des del Casal Popular

La diversitat de propostes culturals i la cloenda del 10è Cicle de Contacontes de la Biblioteca caracteritzen l'activitat del Casal aquest darrer trimestre de l'any

Aquests darrers mesos de 2021, l'agenda cultural oferida pel Casal, a través de la Comissió Cultural i l'Assemblea de Joves, ha sigut ben variada i completa: teatre, cinema, música en directe, narració oral, jocs de taula... Una programació que s'ha sobreposat a una situació sanitària cada volta més complicada a mesura que s'aproximava Cap d'Any. De fet, alguna que altra activitat ens ha tocat ajornar-la i algunes propostes no han comptat amb el gruix de públic desitjat per les pors i precaucions que moltes persones han decidit prendre, però nosaltres ens mantenim fermes a l'hora de reivindicar l'entorn controlat en què desenvolupem els nostres actes i continuem encoratjant la gent perquè assumisca un missatge clar: LA CULTURA ÉS SEGURA.

Darreres participacions en el 10è Cicle de Contacontes de la Biblioteca

Aquesta singular edició ha sigut realment completa, fins a 7 sessions al llarg de l'any, i ben variada, tant pel que fa a la ubicació de les representacions, com per les temàtiques tractades i els recursos emprats per a compartir les narracions orals. I ací us en fem cinc cèntims de les darreres activitats que han servit per cloure aquest cicle tan especial.

Per exemple, l'últim diumenge del mes d'octubre vam acollir a la plaça Major del poble el narrador Miquel Puig. L'alcudià ens va presentar el seu espectacle "Des del forat del pany", un conjunt de rondalles i històries que pretenien donar a conèixer alguns dels monstres i espantacriatures de l'imaginari col·lectiu del poble valencià, amb la intenció de donar les eines als més menuts per superar i vèncer les pors en una data tan assenyalada com la vespra de Tots Sants. Els gambusins que aguaiten darrere la porta; el Caro, mig home, mig mussol; el drac del patriarca, que es menjava els llauradors de l'Albufera; les bruixes, que al País Valencià solen ser bones i atorgadores de virtuts, tot i que defugen del diumenge quan canten els dies de la setmana... Tot plegat, adobat amb històries clàssiques que representaven la possibilitat d'arribar a l'inframón o a l'infern i tornar-ne viu, com la muller

Actuació del narrador Miquel Puig a la plaça Major

d'Hades, Persèfone (a qui acompanya en el seu retorn cada any la primavera) o el músic Orfeu (que amb el so de la seua flauta va ser capaç d'adormir el terrible ca de tres caps, Cèrber). I d'aquesta virtut d'espantar la temor amb la música, que els valencians en sabem un munt (doncs cantant cantant les por se'n van), la història del dolçainer i la tabaleta que resistiren la temptació del dimoni en va ser un bon exemple. Un dimoni, per cert, que com ens explicà Miquel i que recull l'userà Àlvar Monferrer en el seu llibre Bruixes, dimonis i misteris, compta amb un avenc o sima d'entrada als seus dominis prop del nostre poble, a la comarca del costat, al terme de les Useres (l'Alcalatén). Com dèiem, tot un estol d'històries que van interessar i estremir tant a menuts com a grans. En vespres de Nadal, per la seua banda, concretament el dissabte 19 de desembre, al Casal Popular vam gaudir de l'espectacle "Nadal amb Tolkien" que ens va oferir la companyia Rebombori Cultural, un contacontes dirigit per un esperit pervers i la seua ajudant, el qual pretenia guanyar el Pare Noel en el Torneig de Contes Contats amb molt de Conte. A través de les cartes que els xiquets i les xiquetes havien enviat a Sant Nicolau i que l'entremaliat esperit havia furtat, vam anar descobrint algunes de les històries i relats més desconeguts d'un dels pares de la literatura fantàstica del segle XX, John R. R. Tolkien: des de l'odissea per recuperar el barret del Pare Noel per part dels seus ajudants, els elfs, però també d'un imprescindible os polar; fins al Nadal que els horripilants trasgs (orcs menuts o "goblins") vam mirar de malbaratar prenent-li tots els regals a l'inquilí més il·lustre del pol nord. Però aquest darrer trimestre, l'aproximació a la lectura a través de les dinàmiques actives també va comptar amb una activitat

Xiquetes posant al final de l'espectacle "Nadal amb Tolkien" amb uns dels protagonistes dels contes, els elfs

d'allò més especial. El dissabte 23 d'octubre, també al Casal Popular, va tenir lloc una doble sessió de màgia per dinamitzar la lectura a càrrec dels mags Miguel Rivera i Màgic Caba. L'espectacle es dividia en dos parts dedicades a franges d'edat diferents, per adequar els trucs als interessos i la capacitat d'atenció del públic. Així doncs, en una primera sessió, dedicada a xiquets i xiquetes de 3 a 6 anys, vam poder gaudir d'un conte inicial, el de "La princesa que no somreïa", que mig a les fosques va aconseguir un entorn idoni per endinsar-nos en la màgia que aconseguia encendre amb la llum roja dels cors dels participants el mantell que tornaria a fer somriure la princesa. A aquest conte

Sessió de màgia per a dinamitzar la lectura de 7 a 12 anys a càrrec de Miguel Rivera i Màgic Caba

el van seguir molts altres trucs inspirats en tantes altres narracions, com la màgica canya de pescar del capità Nemo de 20.000 llengües de viatge submarí, de l'insigne Jules Verne, o l'extraordinari maletí sense fons de Mary Poppins, el cèlebre personatge de l'escriptora P.L. Travers. Per la seua banda, la segona sessió, dirigida a xiquets i xiquets de 7 a 12 anys, va comptar amb trucs més complexos i llargs però ben salpebrats amb l'humor que caracteritza aquesta parella de mags, i va acabar amb un al·legat en favor dels llibres, els objectes on podem recuperar tots els sabers i aprenentatges que ens poden fer més lliures.

Tot un ventall d'actuacions de disciplines diverses

En aquest final d'any, al Casal hem pogut viure experiències culturals molt interessants i entretingudes que han transitat des de l'humor negre d'un monòleg desenfadat i gamberro, passant pel gaudi i el record d'un concert de tribut al rock produït a l'Estat espanyol, fins arribar a la reflexió més profunda i carregada de simbolisme d'una obra teatral sorprenent.

Començant per aquesta darrera activitat, el dissabte 13 de novembre, la companyia "El ombligo y la pelusa" ens van oferir una proposta teatral de gran qualitat a càrrec de l'artista uruguiana Cecilia Silva, que ens va interpretar Rebel·lió, una obra pròpia a partir de l'adaptació de la clàssica fàula escrita el 1945 per George Orwell en què se'ns presenta, amb els animals com a protagonistes, la crítica descarnada i satírica dels règims totalitaris, tema que malauradament no ha perdut actualitat. La proposta escènica sorprenia per la seua simplicitat i complexitat

Una escena de Rebel·lió amb el porc Napoleó (al·legoria d'Stalin) com a protagonista

ahora, ja que una sola actriu interpretava tot l'estol d'animals representatius de moltes de les febleses i misèries humanes a través d'uns titelles de taula d'estil picassà, tota una picada d'ullet a la relació del pintor malagueny amb el literat anglès, de reconeguda tendència antifeixista. A més a més, l'adaptació que la companyia va fer al valencià de l'obra per a l'ocasió, li va donar un valor afegit molt important i interessant en permetre assaborir la dicció de la nostra llengua en boca d'una artista d'origen austral. Pel que fa a la música en directe, el dissabte 4 de desembre la sala gran del Casal va alçar el puny amb les dues banyes per reivindicar i viure una nit de rock al més pur es-

Els components del grup Asignatura Pendient3 en la nit de rock al Casal

til d'espectacle musical de cafè-teatre a càrrec del grup "Asignatura Pendient3". Aquest conjunt de rock, formació creada a finals dels anys 80 a la capital de la Plana i que compta amb el nostre veí Toni Alapont entre els seus membre, ha tornat a pujar als escenaris per repassar els èxits del rock en castellà de les últimes dècades del segle XX. Dues hores i mitja de rock en directe on nostàlgics de l'època i jovent de nou encuny varem poder gaudir de versions d'artistes tan icònics com ara Joaquín Sabina o Lokillo i de grups inoblidables com La Guardia, Los Rebeldes, Celtas Cortos, Barricada...

Per últim, i després de visitar-nos l'any passat per oferir-nos un espectacle de màgia carregat d'humor, Rubén Aparisi va tornar a pujar al nostre escenari el passat 18 de desembre per oferir-nos el seu monòleg "Tocaet de màgia", amb el qual els riures i les sorpreses van restar assegurades per al nombrós públic assistent. El mag i humorista vinale-sí va repassar en clau còmica i amb un punt d'humor negre que el caracteritza, algunes de les anècdotes de la seva carrera com a mag, focalitzant especialment les fòbies sobre les actuacions infantils en comunions i batejos que amb la pandèmia malauradament ha hagut de recuperar per no morir-se de fam, tot intercalant algun dels seus espectaculars trucs de màgia i enllaçant amb l'experiència en la pràctica esportiva de l'apnea i els diversos embolics de faldes en què s'ha vist involucrat.

El cinema i els llibres tornen a ser protagonistes en la 2a Jornada contra l'Oblit

El 6 de novembre va tenir lloc la 2a Jornada Contra l'Oblit, una iniciativa que per segon any consecutiu la Comissió Cultural i l'Assemblea de Joves organitzem al Casal Popular d'Atzeneta. Si l'any passat la prime-

Rubén Aparisi de nou sobre l'escenari del Casal, aquest cop oferint el monòleg "Tocaet de màgia"

ra edició la vam dedicar a les víctimes de la intolerància al País Valencià, enguany i sota l'epígraf "Guerra, exili i clandestinitat" ens vam tornar a endinsar en el món dels llibres i del cinema, dos vessants artísticoculturals de primer ordre, per redescobrir fets passats que podíem posar en relació amb un present necessitat de memòria i reflexió.

En primer lloc, i a migdia, de la mà d'Onada Edicions i l'Instituto de Estudios Turolense vam comptar amb la presentació del llibre Guerrilleros i comunistas. Jaume Gil, membre de l'Assemblea de Joves, va entaular un diàleg amb l'autor d'aquesta anàlisi sobre la resistència armada contra Franco impulsada pel Partit Comunista. Raül González, amb aquesta tercera obra (després de les publi-

cacions de Tragèdies silenciades i Maquis i masovers, totes tres disponibles a la Biblioteca del poble perquè les pugueu llegir) s'endinsa de nou en el fenomen complex del maquis per oferir-nos l'estudi de nous elements escassament tractats per la histo-

Raül González i Jaume Gil en la taula de presentació del llibre *Guerrilleros y comunistas*

riografia i descobrir-nos tant les llums com les ombres d'una lluita que comptava com a agrupació insígnia amb l'AGLA (Agrupación Guerrillera de Levante y Aragón); de fet, va ser un exemple a seguir per a la resta d'agrupacions a nivell estatal. Finança-da, com apuntàvem, pel Partit Comunista des de l'exili, però també pels sabotatges que perpetraven, l'AGLA educava als campaments (alguns d'aquests encara es poden visitar) els seus guerrillers, tant a nivell cultural com a nivell militar. Dins d'aquesta agrupació es van aglutinar gent de diverses ideologies, des de gent autòctona en busca d'un refugi, fins a gent del mateix partit que va tornar de França per ajudar la resistència armada antifranquista. Però com també exposa cruament el llibre, tot i ser una de les agrupacions estrelles, dins també van haver-hi negligències, delacions i ajusticiaments entre els mateixos guerrillers, per la qual cosa, a més més de per la falta de suport (tant de la població civil com de l'estranger), es va precipitar el fracàs de la guerrilla. Tot plegat converteix el treball de Raül Gonzá-

lez en una obra que ens permet retrobar-nos amb el nostre passat i que dona veu, sense pretensió d'edulcorar contradiccions i dificultats, a unes persones que sovint van donar la vida per lluitar contra un règim assassí i autoritari.

Per la vesprada, va ser el torn del vessant cinematogràfic amb el passe del documental *Encontres d'Exili II*, sessió integrada en el VII Festival de Cinema Ciutadà Compromés gràcies a la col·laboració amb Acció Cultural del País Valencià i Acicom (Associació Ciutadana i Comunicació). Dirigit per Jaume Durà, José Gayà, Jorge Ramos i Adrián Caballero, vam poder visualitzar i comentar entre el públic un documental de 37 minuts en què participen persones exiliades, refugiades i represaliades d'ahir i d'avui; protagonitzat per persones majors que van viure la repressió i l'exili per la victòria franquista i per persones joves que han patit recentment situacions similars arreu del món. Perquè com bé venien a plantejar aquestes jornades, no hem d'oblidar d'on venim i el que hem viscut, per entendre millor el present i trobar en la solidaritat dels pobles i les persones la llavor que permeta germinar un futur ple d'esperances i llibertat.

Un munt de jocs de taula per dinamitzar la llengua i un campionat per reivindicar-nos com a valencians

Al Casal, com ja se sap, comptem amb la col·lecció de jocs de taula més gran de tota la comarca del Maestrat, i continuem en-greixant-hi les prestatgeries i oferint sessions per tal d'ensenyar a jugar tant als jocs que ja tenim com a les noves adquisicions. Per exemple, el dimecres 3 de novembre i aprofitant per recuperar com a espai de socialització la Biblioteca del poble, vam desenvolupar la sessió "Juguem amb les paraules". Vam tindre una vesprada de jocs lingüístics on la paraula fou la protagonista. Dirigit

Els finalistes i el guanyador del 4t Torneig de La Fallera Calavera-Vertelicam tam, quo et vemum sediem eo, sil vem noc, cide noster

tant a xiquets i xiquetes a partir de 6 anys com a joves i adults, les persones que van assistir-hi van poder divertir-se i interactuar amb jocs per crear o relacionar paraules, inventar històries, interpretar i defensar rols... Vam comptar amb les versions en valencià de jocs ben coneguts com el mític Scrabel o l'entretingut Parauleja, on els més menuts van suar de valent per trobar les paraules que començaven per la lletra inicial que indicava cadascuna de les targetes del joc. També s'ho van passar molt bé els xiquets i xiquetes de 1r de Primària amb l'Storytelling, llegint la història dels tres porquets i descobrint-ne les imatges relacionades, o inventant-se les seves pròpies històries amb els conegudíssims Story Cubes. Els més grans també es van provar amb el Kaleidos per trobar en una imatge farcida de dibuixos elements que començaren per la lletra que indicava l'atzar a l'hora de fer rodar la ruleta. I molts altres jocs es van quedar al rebost per manca de temps (Sherlock, Lletra a lletra, Dixit, Codi Secret, Just one...), perquè una vesprada no és suficient per tastar-los tots, així que haurem de continuar organitzant noves sessions de "Juguem a la Biblioteca".

I ja començat el nou any, vam organitzar el 2 de gener al Casal el 4t Torneig de La Fallera Calavera, el joc de cartes valencià més

popular dels darrers anys, en què la cultura valenciana i la diversió "són cul i caguerà". La sorpresa d'aquesta edició la va donar la persona que es va alçar amb la victòria en la ronda final, Marc Rovira i Guirado, alumne de 3r de Primària del CRA de Penyagolosa que, tot i ser la primera vegada que participava, es va imposar a veterans i experimentats jugadors del poble i de la comarca. Així que l'enhorabona per part de l'organització del torneig.

Un 2022 ple d'expectatives i il·lusions

Per acabar, només ens resta anunciar que la feina per bastir la programació d'aquest nou any que s'inicia, malgrat els sotracs d'una pandèmia que sembla haver vingut per a quedar-se i amb la qual haurem d'aprendre a conviure, ja ens fa bullir el cap amb noves idees i propostes que en breu començaran a veure la llum. En primer lloc, la Mostra d'Audiovisual en Català 2022 que aquest febrer convertiran el Casal en una de les seues on es podran visualitzar els curtmetratges de ficció i documental que s'hauran presentat als Premis VOC; o també la visita que estem preparant del gran cantautor valencià Andreu Valor perquè ens delecte amb el seu espectacle "Insurrecte". A més a més, desitgem de tot cor poder recuperar el correfoc de festes amb el Grup de Teatre l'Albarda, posar el nostre granet d'arena en la celebració del 750 aniversari de la carta pobla d'Atzeneta i no deixar de banda la lluita contra la MAT, que de den segur aquest any entrarà en una fase decisiva. I per a tot això, tu pots fer-nos costat participant de les assemblees, implicant-te en les nostres associacions, fent-te soci del Casal. T'animes?

APLEC 2022, ARA VA DE BO!

Diuen que a la tercera va la vençuda, i esperem que així siga.

Després de dos ajornaments de l'edició del IV Aplec de Penyagolosa (que pertocava celebrar el 2020 a Benafigos), des de l'organització ja estem treballant de valent perquè aquest 2022 puguem gaudir d'un Aplec el més paregut possible a les edicions anteriors que coneixem.

Anoteu-se'n les dates i prepareu la tenda d'acampada, ja que si la COVID-19 ens ho permet i no tenim cap altre ensurt ni pandèmia, l'Aplec se celebrarà els dies **24, 25 i 26 de juny a Benafigos**.

Estem preparant una edició amb una sèrie d'actes culturals i festius molt variats, amb música de diferents estils per a intentar arribar al màxim públic possible, sempre sense oblidar que l'Aplec va nàixer per servir de denúncia i altaveu dels problemes actuals dels nostres pobles, així que no faltaran dins de la programació actes reivindicatius i xerrades que estem acabant de tancar i esperem que vos pareguen d'allò més interessants.

Volem fer una crida a la col·laboració, tot aprofitant també aquest escrit al BIM, perquè si hi ha qualsevol persona o negoci que vulga posar el seu granet d'arena i fer-hi una aportació econòmica, ho pot fer ficant-se en contacte amb qualsevol persona de l'organització o escrivint un

correu a aplecdepenyagolosa@gmail.com.

A banda, també llançarem un formulari quan estiguem més prop de la data perquè qui vulga col·laborar eixe cap de setmana ajudant en qualsevol dels grups de treball que hi haurà confeccionats, pugaf fer-ho. No hem d'oblidar que Benafigos és un poble molt menut i fa falta molta gent per a organitzar un esdeveniment d'aquest tipus.

Preneu atenció a les xarxes, perquè pròximament anirem anunciant detalls de la programació, que esperem que no vos deixe indiferents.

Salut i Aplec!!!!

MAT ÉS NO

Reproduïm una crònica de la Cadena Ser a propòsit de la MAT i les protestes per tal d'aturarla:

La MAT és una línia de Molt Alta Tensió. Una espècie d'autopista elèctrica que comptarà amb torres de fins a 80 metres d'altura i que recorrerà la província des de Morella fins a Almassora. Passarà per 16 municipis de Castelló: Morella, Cincorres, Castellfort, Vilafranca, Ares, Benassal, Torre d'en Besora, Culla, Atzeneta, Les Useres, Vall d'Alba, Vilaframés, Castelló, Sant Joan de Moró, Borriol, Castelló i Almassora.

Es preveu que la MAT tinga conseqüències en l'estil de vida de la província, sobretot per les afeccions que causarà amb total seguretat al medi ambient i, amb molta probabilitat, a la salut i a l'economia i, en conseqüència, a la despoblació, que d'arribar la MAT, podria accentuar-se en algunes de les zones per les quals passa. A més, es preveu que afecte a al voltant de 200.000 persones de la província de Castelló.

Les afeccions de la MAT

Està previst que la MAT comence a construir-se en el primer semestre d'enguany. Hui dia, tal com ha confirmat a aquesta emissora Xarxa Elèctrica Espanya, el projecte compta amb la declaració d'impacte mediambiental des del mes de febrer passat i es troba a l'espera de l'autorització administrativa de construcció i la declaració d'utilitat pública del projecte que ha d'emetre la Direcció General de Política Energètica i Mines del Ministeri per a la Transició Ecològica i el Repte Demogràfic.

Aquestes resolucions permetran que les obres per a la construcció de la MAT comencen però, Com afectarà la província de Castelló la línia de Molt Alta Tensió?

Des de la coordinadora Contra la MAT a Borriol, Marc Sorribes, ha exposat la dicotomia entre la transició energètica i el medi

ambient que genera la construcció de la línia de Molt Alta Tensió i ha assegurat que la MAT "no és el model a seguir" en aqueixa transició.

Salut Pública

Segons el portaveu del grup d'estudi i conservació d'espais naturals GECÉN, Paco González, la proximitat de les torres de la MAT a les zones poblades és un greu risc per a la salut pública.

L'exemple més destacat de la proximitat de les torres a nuclis urbans el trobem en la pedania de Meanes a Atzeneta del Maestrat, habitada per al voltant de 150 persones i que té torres a escassos 50 metres de les cases.

Més despoblació

Es preveu que el risc per a la salut que provoca viure prop de torres de Molt Alta Tensió tinga conseqüències directes en un augment de la despoblació en les zones que ja estan notablement despoblades a la província.

En aquest sentit, Santiago Agustina assegura que la MAT afavorirà la despoblació. "Quan parle del futur amb els veïns, molts em diuen que se n'aniran a la capital per a no viure baix de cables de Molt Alta Tensió".

Els nostres artistes

Paco Barreda Beltrán

Heus ací un home adossat a una guitarra

Juanma Velasco

Paco ha de portar agafat a les guitarres cinc? sis dècades? (ho concretarà ell), però ni els mastelers han sigut els mateixos, ni les cordes, ni menys la música que eixia de les seues panxes. Si va començar per les elèctriques, va derivar a les espanyoles. Sempre interpretant músiques d'uns altres. En

orquestrs, en rondalles, en solitari. No obstant això, aqueix tocar peces prestades ha canviat i des de fa pocs anys s'ha atrevit amb la composició. El gènere? L'havanera.

Apunta Paco, el músic, el guitarrista, el compositor, que tots són el mateix...

Qui eres respecte a la música?

Soc simplement un aficionat que la viu intensament i valore la interpretació i el sentiment, sobretot en la cançó d'autor. Quan cante en la solitud de la nit, a casa, podria estar hores i hores sentint una plenitud que no és comparable amb res.

Quan començares a tocar la guitarra i per quina raó?

Vaig començar a tocar la guitarra en l'adolescència. Gervasio, un reto que va estar al poble, va formar una rondalla. Érem molt jòvens i en el Club Social que formàrem a Atzeneta, assajàvem i anàvem a tocar pels pobles del voltant.

Has tingut una evolució. Explica'ns les seues fases.

A continuació de la rondalla vaig passar a formar part del conjunt Criosger's que havien format Cristòbal i companys. Aquest grup es va refer vèries vegades canviant els seus components i ens vam anomenar Acuaris, Stukas i Alabama, en total en els diferents grups vaig estar 17 o 18 anys tocant i passant les vetllades per quasi tota Espanya. Tot açò em va donar experiència i seguretat.

Ja un poc saturat de tants viatges vaig fer una pausa en la música, em vaig casar i junt amb la meua

dona Tere vam formar una bonica família amb Maria i Francisco.

Després d'anys passats, en una vida més tranquil·la, vaig tornar a la música en una altra rondalla "Soroll del Maestrat" dirigida per Alejandro Pascual i fent que la música popular fora possible. En aquesta rondalla toque la bandúrria, ja que faltava gent que tocara aquest instrument. Assajàvem els dijous i en acabar un grupet ens quedàvem i cantàvem boleros, havaneres i altres tipus de música. D'allí vam formar un grup Celestino, Peris i jo, més tard es va incorporar Enrique Gallén. Vam gravar un disquet casolà amb el nom de Trio Ilusión per l'ànim i la il·lusió que teníem.

També em vaig retrobar de nou amb la música en un homenatge a Cristòbal per l'aniversari de la seua mort. D'allí el grup Criosger's, un poc reformat, tornàrem a fer música i tots els estius actuàvem al nostre poble i a altres propers gaudint de la música d'orquestra.

Com surt el grup d'havaneres?

L'havanera és un gènere molt bonic, que sempre m'ha agradat molt i anava a veure algunes cantades a Benicàssim i Calella de Palafrugell. A causa d'això vaig proposar al Trio Il·lusió fer un grup d'havaneres i muntar una cantada al poble tots els anys. Vaig parlar amb Santiago, l'alcalde, i li paregué bé, va dir que ens proporcionarien tot el necessari. Ja amb el suport de l'Ajuntament vam formar el grup "Amics de l'havanera" per cantar i organitzar les Cantades. Celestino, Peris, Enrique i jo vam convidar a unir-se a Sidret, Toni Alapont i Alejandro Pascual. També el seu pare, Carlos, va participar. Ja després, per motius personals, ens van deixar Alejandro, Car

los i Sidret i es va incorporar el mestre Isidro. Toni Fabra va actuar en una de les cantades interpretant una cançó creada per ell.

De la interpretació a la composició. Que te va motivar a donar aquest pas?

Va anar lligada a la intenció de fer les cantades d'havaneres. En principi vaig fer dues cançons per a la primera cantada "Un fadrí del Maestrat" i "Havanera de tres o quatre". D'ahí em va vindre el gust per la composició, en elles expresse sentiments, emocions i vivències. Tinc una vintena de cançons registrades en el Registre de la Propietat Intel·lectual. Ara estic treballant en unes quantes més, explorant el món dels cantautors.

Quin ordre de prioritat ocupa la música en la teua vida?

La música, en la meua vida ocupa un lloc privilegiat, ja que sense ella és com si anara coix.

Practiques a diari amb la guitarra? Com és la teua sala d'assaig?

Practique cada dia la guitarra i de vegades amb els altres instruments que també toque. En casa tinc una sala dedicada a aquesta afició meua, allí cante i compose. En aquesta sala hi ha quatre o cinc guitarres, amplificadors, bandúrries, guitarrons, timpls canaris, baixos i tota classe d'instruments, tant de corda com de percussió.

Coneixen les teues cançons en el teu poble?

Crec que es coneixen poc, les havaneres un poc més perquè se senten en les cantades, però les altres cançons

que he compost són menys conegudes.

Vaig gravar un CD casolà i en vaig regalar. Amb motiu del 9 d'octubre vaig fer una actuació en el Casal Popular interpretant les meues cançons.

Com a Amics de l'havanera hem actuat al Local Polivalent sempre que ens ho han demanat.

Hem organitzat i participat en les cinc cantades d'havaneres i hem actuat en Á Punt en el programa Bona Vesprada.

Personalment, tinc un canal a YouTube on he penjat moltes versions i cançons meues anomenat "Paco Barreda Bertran" si vos voleu subscriure, és gratuït i rebreu informació.

Fins a quan penses continuar amb aquesta afició?

Les aficions són per a sempre, per tant, la música serà la meua companya mentre puga tocar i cantar.

Com a músic m'haguera agradat aprendre molta més música i cant vocal, però la vida ve així.

Soc músic en la meua casa i per a la meua gent.

Salutacions i *VISCA LA MÚSICA*.

Nutrició

Neus Bartoll Orenga. Dietista-nutricionista CV-00755 (RRSS: @nutriideas)

ELS MITES DEL MICROONES

Si eres dels qui té por al microones, aquest article és per a tu!

Primer de tot, Com funciona el microones? Aquest fantàstic electrodomèstic té dins un aparatet anomenat magnetrón, el qual produeix les (micro)ones. Després, aqueixes ones arriben a un altre aparatet tipus un ventilador, fa que aquestes es distribuïsquen per tota la caixa del microones. Doncs bé, el que passa és que les molècules d'aigua dels aliments absorbeixen aqueixes ones i estimulen la seua fricció, cosa que produeix calor. Això que sembla tan complicat és molt fàcil d'entendre: junta les mans, mou-les de dalt a baix el més ràpid possible. Eres Déu! Has produït calor!

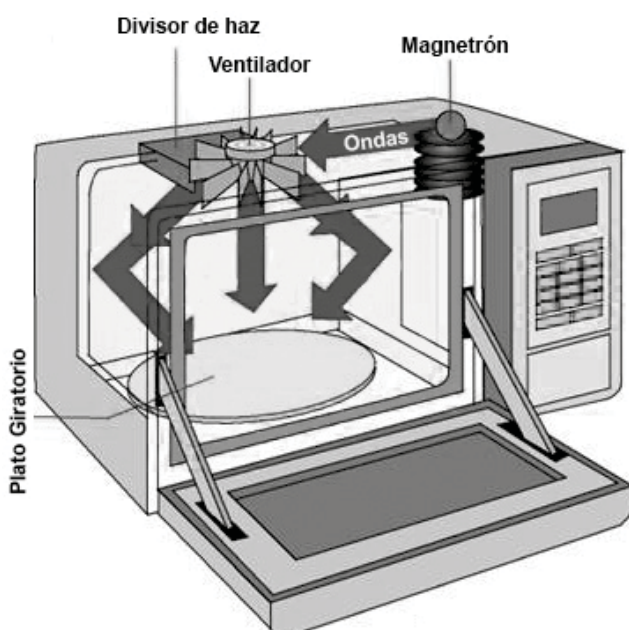
I ara la pregunta del milió: el microones produeix càncer? Primer de tot hem

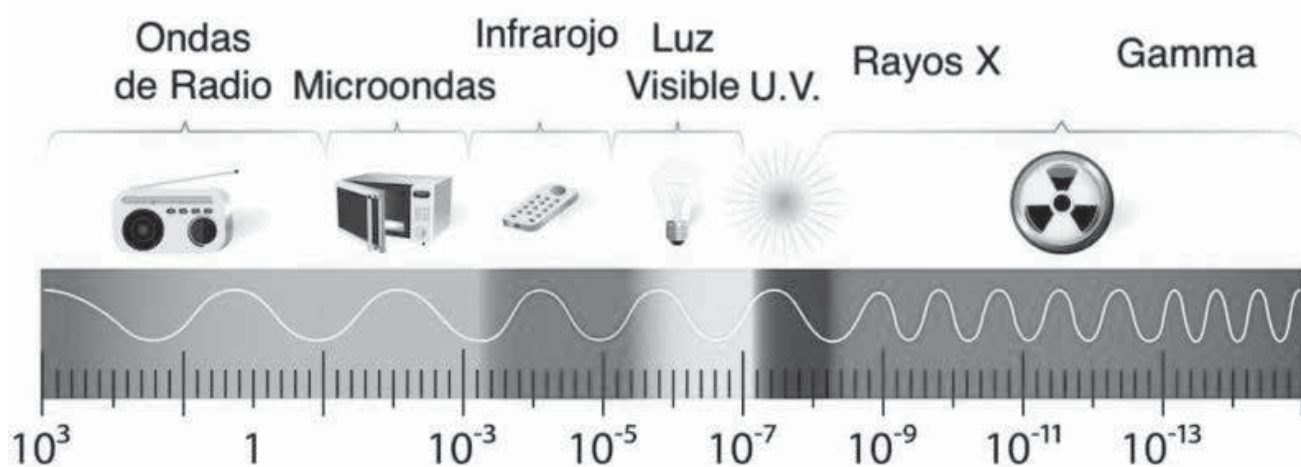
d'assumir una cosa: en el món hi ha ones. Hi ha ones amb molta freqüència i ones amb baixa freqüència. Quines produeixen càncer? Fàcil. Les ones amb més freqüència són més penetrants, és a dir, poden entrar en el nucli de les cèl·lules i danyar l'ADN, cosa que significa que hi ha més risc de produir càncer. Ara, quina freqüència tenen les microones?

Perquè com veieu en la imatge, tenen una freqüència mitjana (ens els infrarojos i la ràdio). És a dir, són totalment inofensives. Les ones més perilloses serien els raigs Gamma, els raigs X (de les radiografies), i els raigs UV (del sol). Anem, que pot produir més càncer prendre el sol tot el dia sense protecció. A altre, cal tindre en compte que el càncer és una malaltia multifactorial. Té més risc una persona que es tomba tot el dia al sol a fumar i a menjar "cotxinades", que una altra persona que correrà una estona i després es menja unes verdures al microones. L'estil de vida és fonamental. Així que, de moment, la resposta a aquesta pregunta és un NO rotund.

Ara que ja has entés el fonamental, proseguim amb alguns dels riscos reals del microones i les seues possibles solucions:

Si la porta està danyada o trencada pot haver-hi una fugida de radicació, que

pot ser absorbida pel teu cos i produir calor en les parts sensibles com a ulls i testicles.

Solució 1: Si tens un microones "vellanco" i creus que pot tindre fugides... canvia'l que en Carrefour els venen baratets! Solució 2: No t'empanes mirant com gira i gira el plat de microones mentre esperes que es faça la teua pizza (i molt menys si vas en boles ...).

Major risc de toxiinfecció alimentària ..toxi-què? Alguna cosa et senta mal i aquestes uns dies cagant a raig... Per què passa això? Perquè en l'aliment hi ha bacteris, i aquestes es multipliquen sense parar. Un aliment pot arribar a tindre moolts, moltíssimes bacteris. I que té això a veure amb el microones? Doncs que aquest només calfa la superfície dels aliments. Si la peça que volem calfar té molt de gruix, la calor no arribarà als bacteris del centre. A altre, calfa de manera irregular, unes zones estan més calentes que unes altres, i els bacteris de les zones fredes estaran ben vius i cuejant.

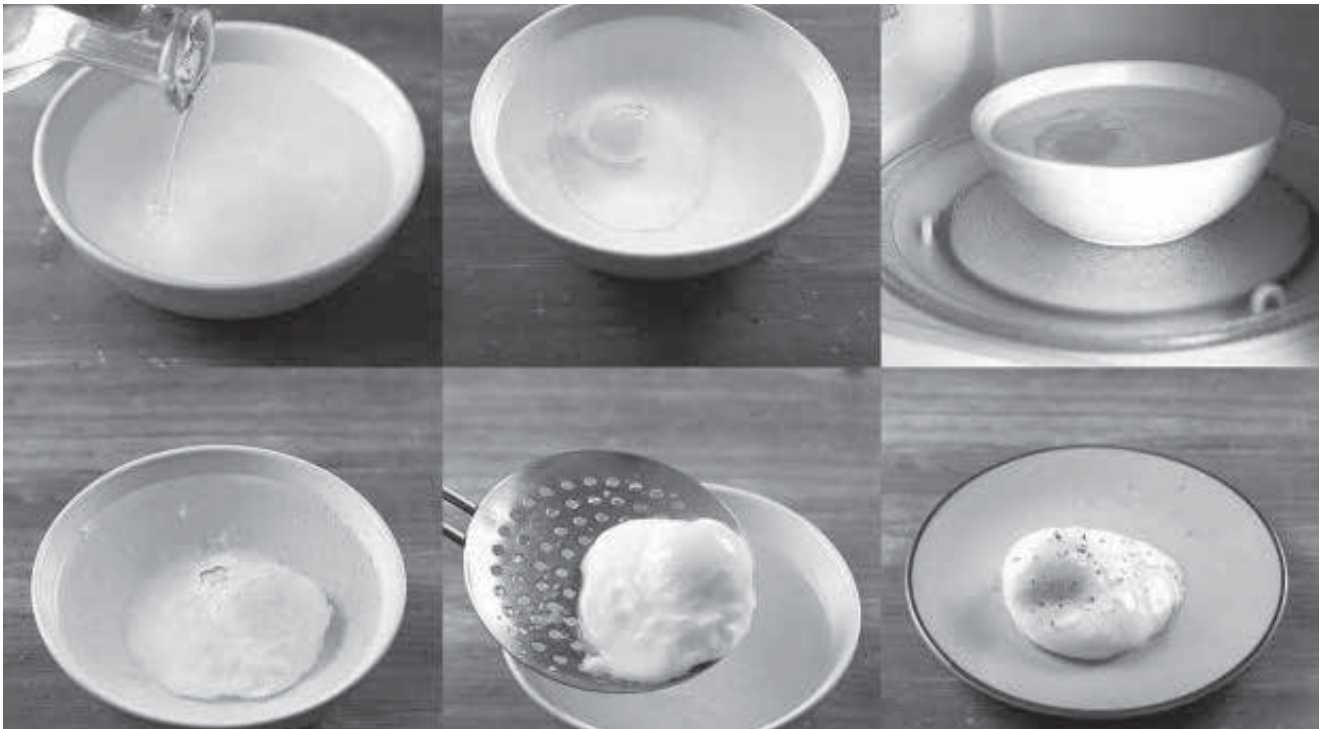
La solució: Talla els aliments fins i estén-los per tota la superfície del recipient que vages a introduir al microones. D'aquesta

manera la radiació arribarà millor i els possibles bacteris moriran per la calor. Ah! Per cert, si no calfes bé els aliments en una paella, també pot passar el mateix. Anem, que el problema no és el microones, sinó no arribar a la temperatura suficient (65 °C).

Transmissió de substància de plàstic a aliments. Es pot calfar un recipient de plàstic al microones? Anem a pams. El plàstic, igual que tot en aquest planeta està format per molècules. Aquestes molècules, quan es calfen, es trenquen i poden passar als aliments. I sí, algunes d'aquestes molècules poden ser perjudicials per a la salut. Per exemple, el PCB, el bisfenol A i els ftalats són disruptors endocrins, és a dir, fan que les hormones del cos no funcionen bé, i poden incrementar el risc de càncer de tiroides, testicles i mama. Però fixa't bé, no tot el plàstics són iguals. Hi ha uns més

febles que els afecta més la calor i altres més resistents que la suporten

més.

La solució és senzilla: mira sempre que el recipient que utilitzes tinga el símbol d'APTE per a calfar al microones. I si no et fies, sempre pots optar pel cristall o la ceràmica. Això si, assegurat que no tinga decoracions de metall si no vols tindre una festa de fogs artificials a casa.

I ja per a acabar, us deixo aquesta fantàs-

tica idea que des que la vaig descobrir no he pogut parar de fer. Ou vaig calfar al microones. 1) Posa aigua en una tassa i l'ou dins. 2) Afig un xorret de vinagre 3) Fica al microones uns 5 min (mirant minut a minut per a trobar el punt perfecte, a mi m'a costat anys de pràctica...). 4) Trau l'ou i posa'l en una tostadeta 5) Menja i gaudeix, veuràs que bo!!.

Des de la Cooperativa

Eladi Roca - Miguel Ángel Moliner

PROJECTE PILOT D'EXPLOTACIÓ EN COMÚ DE TERRES

"L'agricultura i la ramaderia són sectors estratègics per a la societat valenciana per la seua contribució com a models sostenibles de producció i provisió d'aliments d'elevada qualitat i la seua importància per a la vertebració del territori, la creació d'ocupació i la fixació de la població en el medi rural, la conservació del medi ambient i dels agroecosistemes, i l'adaptació i la mitigació del canvi climàtic.", així comença el preàmbul de la Llei d'Estructures Agràries de la Comunitat València aprovada en les Corts Valencianes el 28 de febrer de 2019 amb el consens de tots els partits polítics representats.

A més a més continua dient "... la viabilitat de l'agricultura valenciana s'ha vist limitada per problemes estructurals vinculats a l'articulació de la cadena alimentària, la fragmentació de la propietat de la terra, la manca d'una cultura de la gestió en comú de la producció, l'escassa mobilitat del mercat de terres, la manca d'eines que faciliten la planificació a professionals del sector i la deficiència d'inversió pública i privada en benefici d'una activitat agrària sostenible i generadora d'ocupació. Aquests factors estructurals han afavorit l'abandonament progressiu de l'activitat agrària i l'absència de relleu generacional. "

Aquesta descripció que realitza la Generalitat Valenciana, amb alguns matisos, és la realitat que hem detectat en el nostre territori des de fa uns anys, una pèrdua de rendibilitat de les explotacions, envelliment dels agricultors i agricul-

tores, falta de mà d'obra, desinterés de les noves generacions per l'agricultura, etc.

Quantes vegades hem sentit allò de "em toca ficar diners de la butxaca per mantenir la finca" o "els xiquelons no volen saber res o em tocarà deixar-ho ermar tot", o "saps algú que vulga portar-me la finca?"

Davant d'aquesta "problemàtica", en l'exercici 2018, l'Assemblea General de Socis de la Cooperativa, ja va aprovar la creació d'una Secció de Gestió en Comú, com a vehicle per a acollir aquesta activitat agrària dins de la pròpia Cooperativa i que havia quedat paralitzada a l'espera de l'aprovació de la Llei d'Estructures Agràries i del desenvolupament normatiu, per tal de determinar la fórmula adequada per a la seua implantació.

La misió d'aquesta secció és recuperar terres per a fer una transformació que les pose en condicions de ser explotades de nou. Així la Cooperativa torna als seus arrels, recuperant l'essència de l'explotació agrària, guanyant economies d'escala mitjançant una explotació conjunta i buscant noves vies de comercialització. També és un objectiu important complir els objectius de sostenibilitat esta-

blits al Green Deal promogut per la UE. A més, l'explotació d'aquestes terres permetrà crear i/o mantenir llocs de treball en l'àmbit del sector primari.

Destacar l'existència d'aquest model cooperatiu de gestió en altres cooperatives valencianes, com Benaguasil, Pego, Onda o Viver, que hem pogut conèixer en diversos fòrums d'intercanvi d'experiències o amb les visites realitzades pel Consell Rector a aquestes cooperatives.

Durant l'últim trimestre de 2020, els tècnics de la Cooperativa van presentar a la Conselleria d'Agricultura un projecte pilot que pretenia l'inici de l'activitat agrícola, amb un ambiciós Pla de Reconversió i Reestructuració Col·lectiva (2021-2023), que partint d'una gestió en comú de les finques cedides per diversos socis, dur a terme una modernització i professionalització de l'activitat agrària mitjançant les següents actuacions:

- Arrencada d'arborat.
- Adequació i millores del terreny
- Labors preparatòries profundes i superficials per a plantació de llenyosos (Marcació, Clots, etc.)
- Noves plantacions

Els objectius marcats amb la realització d'aquestes inversions són:

- Potenciar el cultiu de l'Ametller, mitjançant la implantació de varietats de floració tardana encaminades a evitar gelades primaverals.
- Renovar el material vegetal de les explotacions, mitjançant la substitució dels arbres d'avançada edat i escassa productivitat. Model intensiu.
- Millorar de l'eficiència global del cultiu per a rendibilitzar l'explotació, reducció dels costos de producció, del consum d'inputs, etc., augmentant la competitivitat de l'explotació en el seu conjunt.
- Potenciar el cultiu d'olivar orientat al cultiu monovarietal que permeta una reducció de costos. Model Intensiu.
- Millorar la comercialització del producte primari obtingut, amb acords de cooperació amb altres actors del territori (SAT núm. 585-

Molí de l'Olí, Charter Atzeneta, etc.)

- Potenciar la implantació d'altres cultius en la Cooperativa, dins d'una estratègia de diversificació dirigida a la producció d'altres productes per a dotar d'un major valor afegit.

- Estudiar, Analitzar i Divulgar aquest Projecte pilot de Gestió en comú, com a eina per a la gestió de les explotacions dels nostres socis.

- Fixar unes finques de referència que servisquen per a ampliar, en un futur, la xarxa de terres gestionades per la Cooperativa

- Incorporació finca per a cultiu en ecològic, parcel·la demostrativa, per a l'estudi i implementació de metodologia d'explotació.

- Millora de la conservació de l'entorn natural, en evitar l'abandó de les parcel·les.

En l'actualitat ens trobem en la primera fase d'aquest Projecte Pilot amb la transformació i adequació d'unes 15 hectàrees que suposarà la plantació de més de 2.500 arbres, i que servirà com a model d'estudi per a crear una estructura bàsica per a la realització de les tasques agrícoles amb la contractació directa o indirecta de mà d'obra, establir procediments de gestió i control de l'activitat i

amb les primeres collites determinar la viabilitat i sostenibilitat d'aquesta activitat empresarial.

L'actuació compta amb el suport de l'Agència Valenciana de Foment i Garantia Agrària, a través de les ajudes convocades a la realització de plans de reconversió i reestructuració col·lectius en el marc del programa de desenvolupament rural de la Comunitat Valenciana 2014-2020.

MÀGIA, APOSTA PEL PRODUCTE DE QUALITAT I DE PROXIMITAT.

Com ja s'ha anunciat en diferents foros, la Cooperativa i l'UJI estan desenvolupant un projecte de e-commerce amb la finalitat d'industrialitzar i de comercialitzar on-line productes locals del territori de Penyagolosa. S'ha creat una pàgina web que ja està en funcionament (www.depenyagolosa.com) i que poc a poc va sumant nous productes i serveis.

Un dels àmbits de treball és l'oli d'oliva, en que es busca la diferenciació a través de la creació d'un producte gourmet que amb el nom de Màgia, iniciar la comercialització de l'oli d'Atzeneta, el laborat i envasat per la SAT L'Atzenetina, procedent de les explotacions dels socis del Molí de l'Oli i també de les nostres explotacions d'olivar, amb un format i presentació diferent al que estem habituats.

A banda del tradicional oli elaborat amb les olives cultivades en el territori, gràcies a la cooperació dels membres de la junta directiva del Molí de l'Oli i d'alguns agricultors, també s'envasaran dos olis monovarietals (Arbequina i Canetera) amb una producció molt limitada, que esperem que tinga bona acollida del consumidor final.

Aquesta comercialització de l'oli, no és més que un aposta pel producte natural, de proximitat i de qualitat que amb un format de 250ml i 500ml envasada en botella de vidre, pre-

senta un disseny modern i atractiu i que pretén donar-li un valor afegit a aquest tresor de la nostra terra.

PENYAGOLOSA, UNA MIRADA ÍNTIMA.

El passat 8 de desembre, en el Saló d'Actes de la Cooperativa d'Atzeneta, es va presentar el llibre "Penyagolosa, una mirada íntima", una obra que vol transmetre, amb un excel·lent relat de Miguel Ángel Moliner, la màgia i misticisme que desprén aquest paisatge amb els seus encantadors racons, on ens meravella l'extensa flora i fauna i principalment per tota la història que brolla de les pedres de les seues ermites, cases senyoriales de les diferents poblacions, culminada per l'Ermitori de Sant Joan de Penyagolosa. L'aportació visual en aquesta obra és fonamental i ací hem comptat amb la col·laboració dels aficionats locals Anna Escrig, Rafael Gil, Nacho Gimeno, Alfonso Porcar i Arcadi Vidal, i que amb les seues imatges i publicacions periòdiques, en xarxes socials, webs, etc. mostren al món els paisatges d'ensomni de la comarca.

Després de la publicació en 2019 del llibre "Atzeneta del Maestrat, en imatges" la Cooperativa d'Atzeneta, com a entitat de caràcter comarcal, estava en un deute emocional amb una part dels seus socis originaris de les altres poblacions veïnes; i que millor que una publicació amb el nostre Penyagolosa com a protagonista, continuant així amb el projecte cultural encaminat a posar en valor el nostre territori.

El temps i la meteo a Atzeneta

Melcior Rovira Monfort

L'any 2021 ha estat càlid i normal amb pluges

L'any que acabem de deixar arrere ha tingut una temperatura mitjana de 15,51 °C, quatre dècimes per sobre de la mitjana anual. Així doncs, ha estat un any càlid, com quasi tots els d'aquest segle, però no tant com els anys més recents. La temperatura màxima de l'any 2021 es va assolir el 12 i el 15 d'agost, amb 38 °C, i la temperatura més baixa de l'any es va enregistrar el 6 de gener, amb -6,5 °C. També cal destacar com a baixa la temperatura màxima del 9 de gener, dia de la nevada de Filomena, que no va passar dels 2,5 °C, una de les temperatures màximes més baixes de la sèrie meteorològica. I pel que fa als extrems, en tot l'any passat vam tenir 32 dies de gelada (algunes d'aquestes ja tardanes, als mesos de març i abril, que van afectar molts cultius) i 9 nits tropicals (la temperatura mínima no va baixar dels 20°C), moltes més nits càlides del que tocaria.

El poble entre boirines degudes al temps estable el desembre passat. (foto de Rafa Gil)

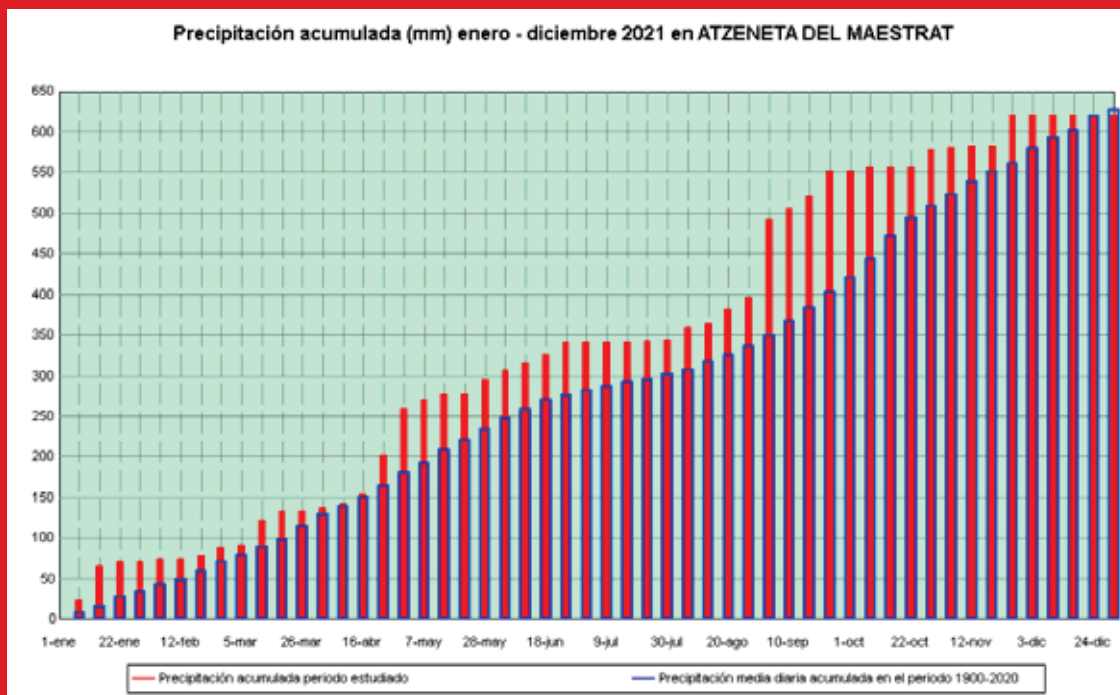
Pel que fa a precipitacions, durant el 2021 hem recollit 618,5 litres, més o menys com la mitjana anual de 627 litres. En resum, podríem dir que vam tenir un hivern, una primavera i un estiu relativament humits, mentre que la tardor va ser extremadament seca. Ara bé, si fem una observació a nivell general, tots els mesos han estat secs o molt secs, excepte gener, abril, agost i setembre. La màxima precipitació diària es va enregistrar l'1 de setembre amb 65 litres, però el fenomen més destacat del passat any a nivell de precipitació va ser la nevada dels dies 8 i 9 de gener (Filomena), durant la qual va quallar la neu i es van acumular 7,5 cm al nucli urbà, cosa que la converteix en la major nevada dels darrers 30 anys.

El poble entre boirines degudes al temps estable el desembre passat. (foto de Rafa Gil)

Pluja mensual (en litres/m2)	Atzeneta	Mas de la Vila
GENER	71,5	58
FEBRER	19	26
MARÇ	41,5	36
ABRIL	125	155
MAIG	40,5	39,5
JUNY	42	4,5
JULIOL	17	10
AGOST	64,5	50
SETEMBRE	129,5	97
OCTUBRE	27,5	0
NOVEMBRE	40	30
DESEMBRE	0,5	0
ANUAL	618,5	506

Si ens centrem en l'anàlisi per mesos a partir del darrer mes que vam descriure a l'anterior BIM, per una banda, vam tenir un octubre fresc i molt sec. La temperatura mitja va ser de 16,5 °C, tres dècimes per baix de la mitjana, a causa d'unes temperatures mínimes prou baixes, ja que les temperatures diürnes van ser molt suaus i van donar la impressió de tenir un octubre càlid. La pluja total del mes va ser de 27,5 litres, una acumulació que no arriba al 30 % del normal. I encara sort a una tronada local el dia 28, que va deixar 16 litres al poble, més de 30 al sud (les Foes) i quasi no res al nord (Meanes). Novembre, per la seua banda, va ser lleugerament càlid i sec. La mitjana de temperatures va ser d'11,5 graus, dos dècimes per sobre del normal, i no va haver-hi cap dia de gelada. La pluja total recollida va ser de 40 litres, un 60 % del normal. A més a més, tota la pluja va caure durant el temporal de llevant dels dies 22 a 24, que ens va afectar de refiló, abans d'impactar amb força i provocar inundacions a les comarques de Tarragona. Per últim, desembre ha estat un mes extremadament càlid, quasi sense pluges i molt ventós. La temperatura mitjana del mes va ser de 10,6 °C, per tant, 2,1 °C per damunt del que tocaria, i s'ha de destacar que els darrers 5 dies del mes les temperatures van passar dels 23 °C, rècord de calor continuat per a un desembre des que tenim dades (1943). A banda, en tot el mes vam tenir 7 dies de gelada, però aquestes no van fer baixar el termòmetre dels -3 °C. I pel que fa a les pluges, insignificants, es va recollir tan sols mig litre durant tot el mes per culpa de la circulació de borrasques atlàntiques que només ens portaven vents de ponent i mestral forts, que fins i tot en diverses ocasions van superar els 100 Km/h. Per acabar, i abans d'enviar aquest article al BIM, gener ha començat amb la mateixa dinàmica que desembre, sense pluges i amb temperatures elevades a l'inici, tot i que la segona meitat de mes sembla que serà freda, però açò ho sabrem al proper número de la publicació.

Normalment aquesta secció ve acompanyada d'una segona part amb un article de tipus pedagògic, però per raons personals no he pogut elaborar-lo.

RACÓ FOTOGRÀFIC

